

1

אונקלוס

ויקרא יב תזריע

קעג

א וּמִצִּיּוֹתַי יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָא: ב מִלֵּד עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימְרָא אֶתְמָא אַרְי תְּעֵדִי וְתִלְדִּי דְכָר

רש"י

לקמ בהיר

(א) פ"י תורמיו הנוגעת לגופו, דהיינו טומאה טהרה ומילה (יפ"ת), והטעם שאדם נברא בשני מאוחר מכל, איחא בסנהדרין ל"ח. שאם יתגאה (על מעשה בראשית לומר אני תכלית הבריאה ובשגילי נברא העולם) אומרים לו יתוש קדמך (ובזה מיושב קושיית הגמ"י למה הקדים הכתוב לפרש דיני זהמה ומהי ובבריאה הם מאוחרים מן עופות ודגים, לפי שזהם לא שייך גאווה, וטעם סידורם נניח להמאליל ב"ה), ומטעם זה עלמו מאוחר האדם בתורתו, שהלא התורה תכלית בריאתו, ובה נשלמה כוונת הבריאה, ואה"ע כשנבראו אדם וחוה דו פרלופין קודמת האשה להבראות, ומטעם זה אשה כי תזריע קודם ואח"כ אדם כי יהיה בעור וגו' (ג"א), ועוד בדרך יותר פשוט, שאם יתגאה אומרים לו אפילו תורת יתוש

אור החיים

(יב) ב. דבר וגו' לאמר. טעם אומרו לאמר פ"ע ב', ואולי כי להיות שמלואו זו עיקר הזהרתה היא על הנשים, לזה אמר לאמר (לנשים) שיזכרו בדבר. עוד יתבאר על פי מה שאמרו בספרא (כאן) בני ישראל בענין זה ואין הגויים בענין זה עד כאן, לזה אמר לאמר לשון אמרות ורוממות, כי ענין זה שהחנה להיות בישראל ולא העכו"ם הוא ללד המעלה והכבוד (אשר ה' האמיר עמו, מה שאין כן בעכו"ם כי נפשם וגופם טמא: אשה כי תזריע וגו'. לריך לדעת למה הולרך לומר כי תזריע וילדה ולא הספיק לומר אשה כי תלד זכר. ורז"ל נחלקו (ה"כ, נדה מ') חכמים אומרים למעט יולא דופן כי לריך להיות הלידה במקום הזריעה, ור' שמעון אומר לרבות ילדהו מחו"י). ועוד יש לאלוה מילין בהעיר עוד, למה שינה הכתוב אח לשונו שהחמיל לדבר לשון עתיד תזריע וגמר אומר וילדה ולא אמר ותלד, וכמו שאמר גם כן בסמוך ואם נקבה תלד. והגם שהרבה כתובים מדברים בסדר זה עבר במקום עתיד, אף על פי כן דבר יגידו בשנות לשון. עוד למה אמר וילדה שמשמע ודאי ולא אמר אם תלד זכר שהרי אין ודאית לזכר יותר מהנקבה. ולזה יש לומר אור בהיר

(א) שני ישראל יאמרו לנשותיהם. (ב) שלא תאמר דוקא בני"י יש להם טהרה ונריכין טהרה. (ג) כעין זרע. (ד) וכאלו אמר אם תזריע ואם ילדה. (ה) ומאומרו כי תזריע מוכן שתחילה קאמר, שאם לא כן וי אפשר שתלד בני

שחשבה הא רעה לז' צ שכיח המש וקודם לה קדם כח בו הכתוב כי הלידה היו ילדה והיה תקוב להפ האדם צבר היא עיקר צאדם, וכו חקרא לידו (לך י"ב ו הנפשות ב יולדת, כל שלא נבנה ואומרו זכר הכזרעה להמשיך כי ללד שעיקר שאינה חי שסובלת, ג חפופ לני תאותה כי מ"ע:), לזי מלואה אכ ומעלה כז פירוש אש מניעת י בהזרעתה ואם לא א שתלד הול

הזרעה, וכן הייתור מכר העמיד. מקרב עם, ל

אשר כי גברו וילדו ככר - ספר הקצירה אביא מקלן א"ב

ותדו מסאבא שבעת יומין כיומי
רחוק סובתה תהי מסאבא:
ג וכיומא תמינאה יגור בסרא

תזריע וילדה זכר ושמאה שבעת
ימים כימי נדת דותה תמא: ג וביום

רש"י

לקט בהיר

חיה ועוף (ויק"ה): בי תזריע. לרבות שאפי' יולדתו
מחויי, שנמחה ונעשה כעין* זרע, אמו עמאה לידה
(ת"כ - ג'ה כ"ז): כימי נדת דותה תמא. כסדר כל
עומאה האמורה בנדה" מטמאה בעומאת לידה
(ת"כ), ואפילו נפתח הקצר בלא דס"ה (ג'ה כ"ח):
דותה. לשון דבר הזבי מגופה, (לשון אחר*) לשון
מדוח וחולי, שאין אשה רואה דם שלא תחלה"

קדמה לחורטך (צל"ד): (ב) פירושו של מינה זו מעשה
זרע או חגדל זרע, כמו מזריע זרע (ברא' א') שאכל אלנות,
ופירש"י יגדל בו זרע, ולפי ענינו כאן פירושו ההריון, ולמה
הזילאו הכתוב בלשון זה, ובכלל מיותר הוא שאם חלד פשוט
שמזריע מקודם, לזה דרש ר' שמעון תזריע שהוא כעין זרע,
והגם שכבר דרשו בו חז"ל במס' נדה אשה מזרעת תחלה
חלד זכר, זה נשמע מוא"ו של מינת וילדה שאמר הכתוב
לשון עבר ילדה והוסיף וא"ו להפכו לעתיד, ומשמע לשון

שינוי נטחאות . כסין . דבר אחר

ודאי, ולא אמר אם חלד זכר לשון ספק על משקל ואם נקבה חלד, לומר שאם האשה תזריע (תחלה) ודאי שתלד זכר,
ודרשתנו זה נשמע מאומרו כי תזריע כנ"ל, ורש"י לא הביא דרוש דמס' נדה כאן ומביאו צ"י ויגש ואח דינה צנו, שכן
הוא רחוק מפשוטו, שנאמת מינת כ"י שהוא לשון ספק (משמיוש א') מושך אחר עמו, וכאילו כתב כי תזריע וכי ילדה, אבל
סס צ"י ויגש קרוב מאוד לפשוטו: (ג) פ"י שכבר היה לו צורת אדם זכר אלא שנמחה, אבל אם לא היה עדיין שום צורה, או
היה לו צורת דגים וכדומה טהורה היא, ואם היה צורת נקבה או ספק פשוט היא שטמאה שבעים (רא"ם): (ד) פ"י ככל
דיניה, כגון כל הנוגע בה יעמא, וכל אשר תשכ עליו זכו, אבל אין הפ"י שמהיה טמאה בכלל כמו נדה או שמהיה טמאה ז'
ימים כמו נדה, שהלא כתוב בפירוש ועמאה שבעת ימים, וראיה מלקמן בנקבה דכתיב שבעים כנדה, והגדה אינה טמאה
רק שבעה אחד, הרי שאין פ"י כנדה כמנין ימי נדה, ועוד מאחר שאמר הכתוב עוד הפעם טמאה ולא די מה שאמר
צרישא וטמאה הרי לך שהם צ"י דברים (מ"ל), ואין להקשות א"כ יאמר רק כימי נדת דותה טמאה ויש בכללו שטמאה בכלל
ושטמאה ז' ימים ואין צריך וטמאה שבעת ימים, זה אינו, שבעבור שנקבה טמאה צ"י שבעות צריך לומר שבזכר רק שבע
אחד (ג"א): (ה) פ"י רק על זה צריך קרא, שאם ראתה דם פשיטא, למה תגרע מאם לא ילדה וראתה דם (רא"ם),
פתיחת הקבר פירש"י הרחם: (ו) והוא לשון ארמי שלקמן ט"ו כ"ה ואשה כי יזוב זוב דמה מתרגמינן יזוב דוב דמה, וכן
וכימיך דבאך (דבר' ל"ג כ"ה) שהם זבים, והוא"ו והצ"ח מתחלפין, כמו תאזה תאזה (רא"ם), וכל זה דוחק הוא כמובן,
לזה הביא דרך הב' מלשון כל היום דזה (איכה א' י"ג), ודרך הב' לבדו אינו מספיק לפשוטו, כי מה ענינו לכאן ולמה
השמייענו כאן שיש לה יסורין (מ"ל), ובש"ח כתב שזי"ן מתחלפת בל"ת, איני יודע היכן מלא זאת, וכנראה שאלא מקור
לדבריו בתרגום שמתרגמינן על זב דב, זה לו לרא"י שמתחלפין זה אינו, שלא מפני שמתחלפין מתרגמינן כן אלא הם צ'
מינות זב בעברי דב צארמי (ב"ב): (ז) מלשון חולי ויסורין, וגירסא הנכונה וראשה צוא"ו, כלומר תחלה האשה וגם ראשה
ואנריה כנדין, ולא שראשה תחלה, שא"כ היל"ל יתלה שהראש לשון זכר הוא, וכן גרס הרמב"ן ז"ל בלשון רש"י:

אור החיים

ה' בחינת הערלה מהעולם, דכתיב (זכרי' י"ג) ואת
רוח העומאה אעביר מן הארץ, וזה יהיה בשנה ח',
וידוע הוא בחינת הערלה שהיא הקליפה:
ג. וביום השמיני וגו'. צריך לדעת למה הוצרך
לצוות לזה והלא כבר אמרה התורה
בפרשת לך לך כל פרטי דיני מילה, ואם להודיע
שצריך למול ביום ולא בלילה, גם להודיע אפילו
בשבת, כמו שדרשו ז"ל (תו"כ, שבת קל"ב). וביום

הזכר, כי ז' שנים יכונן חבלי משיח, כאומרם ז"ל
(סנהדרין ל"ז). שבע שנים דוד צא זכו' ליסרם ולזקקם,
והוא אומרו ועמאה יחם היסור לבחינת העומאה כי
הוא העמא הוא המיסר, ואמר ז' ימים פירוש שבע
שנים, על דרך אומרו (חיי כ"ד כ"ה) תשכ הנערה
אחתו ימים או עשור ואמרו ז"ל (כתובות כ"ז) ימים
שנה, וביום השמיני וגו' פירוש שאחר עבור ז' שנים
בכתחלה יום השמיני, ימול בשר ערלתו, כי אז יעביר

אפילו ג
אלו שס
כי לא ג
אדם כי
שלא קו
מה' (ו)
שבת, ו
נאמרה
מקום
ולא ה
אשר כ
נראה
שנאמו
הדברי
חוספי
מקום
מעלמ
על פ
מלוח
כל ע
עשה
בשני
עליו
הכת
בשמ
כהני
מלוח
ונרל
שלפ
השו
כסן

3

אֱלֹהֵי תוֹלְדוֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צְדִיק
תָּמִים הָיָה בְּדִרְתּוֹ אֶת־הָאֱלֹהִים

ט אֵלֶּן תּוֹלְדֵת נֹחַ נֹחַ נָבֵר וְכַאֲ
שְׁלִים הָיָה בְּדִרְתּוֹ בְּרַחֲמָא דִּי

לקט בהיר

רש"י

כא) פתח בתולדותיו וסיים בשבחו (רא"ם), עוד קשה לו, הלא קורא הדורות מראש מפסוק זה ספר תולדות וכו', וכולם חיבר בתחבת הוא"ו, ולאן פסק בחיבת אלה ולא אמר ואלה, ועוד הלא כבר אמר גם תולדות נח בפרשה הקודמת (לבוש), ועוד למה אמר צ' פעמים חיבת נח (מהרש"ל: כב) פי' הזכיר אותו ואת מאורעותיו בפרעות ועוז לספר השמלשלות הדורות, לכן אמר אלה בלא וא"ו, ולכן חזר ואמר ויולד נח וכו' ויהיה פי' תולדות מאורעות וקורות (לבוש), ונעבור שדקות וממות אינם מאורעות רק סיבה למאורעות, והיה די צמח שאמר להלן (ו' א') בא אחת וכו' כי אותן ראיתי צדיק, לכן אמר שהכרח הוא מכת הפסוק וזכר צדיק לצרכה, וזה דחוק קצת

א) (ע) אלה תולדות נח נח איש צדיק, כ"ה הואיל והזכירו^{כ"ב} ספר בשבחו, שנאמר (משלי י"ז) זכר צדיק לצרכה (אג' ברא' פ"ה), ד"ח ללמד* שעיקר^{כ"ג} תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים (כ"ח: דורותיו. כ"ד) יש מרבותיו דורשים אותו לשבת, כל שכן שאילו* היה צדור צדיקים היה צדיק יותר, ויש שדורשים אותו לגנאי, לפי דורו היה צדיק ואילו היה צדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום (סנהד' ק"ח. - תנח"י): את האלהים התהלך נח. וצאצאיהם הוא אומר (כ"ד מ"י) אשר התהלכתי לפניו* כ"ה, נח היה צדיק סעד לתומכיו^{כ"ג}, אבל אברהם היה מתחזק

שינוי נוסחאות • למד • אילו • התהלך לפני (י"ז א.)

שבכתוב לא נאמר וזכר צדיק לשבחו אלא לצרכה, וכאן אינו מברכו (ואפי' שרש"י מפ' חיבת "לצרכה" שזכירתו יהיה לצרכה, פי' תעשה פעולה שהשומעים יברכוהו, כלומר תשבחוהו וזאת יהיה לו לצרכה, - ב"ב), ולכן הביא גם הדרוש בדבר אחר (מ"ל), ואם רק הדרוש די פעם אחד חיבת נח, אלא ודאי כוונתו גם ללמד וזכר צדיק לצרכה (מהרש"ל: כג) ילא לרבותיו ז"ל לומר "עיקר" מחיבת אלה בלא וא"ו, הפוסל וממעט את אחרים בערכו, כלומר בנייהם וצנתייהם טפלים הם להם בערך מעשים טובים (ארה"ח), וגם לפי דרוש זה נשאר פי' חיבת תולדות מאורעות (לבוש): כד) קשה היה להם לרז"ל יתור חיבת בדורותיו, כי פשיטא הוא שצדור שהוא חי באלו דור היה מה שהיה, ולא צדור אחר, ועל זה אמרו שניהם, שלמעט הוא בא, והמיעוט כל אחד לפי דרכו, חד סובר שמקושר חיבת בדורותיו אל חיבת "היה", וצא להדגיש הומון ולמעט זמן אחר של צדיקים, וחד סבר שמקושר לחיבת צדיק, וצא להדגיש שדקת זה הוא לגבי דקת ורשעת אנשים שצדורותיו, ולמעט צא לגבי דקת אהע"ה, ולפי שניהם מחאימים היטב בפשט הכתוב ואין להכריע ביניהם הביא רש"י שניהם, אבל אומרנו איש צדיק תמים הכל מודים שלשבחו נאמר, גם במהות דקותו של נח אין פלוגתא שהיה צדיק ציטוני, וגרמא לזה היה רשעת הדור שהיה יחיד ביניהם, ולפי"ו אין קושיא ואין ראיה שצ"י רש"י להכריע ביניהם כצבא הא' צמח שפירש בדיבור הקודם וזכר צדיק לצרכה, שזה לכל הדיעות, גם אין קושיא וראיה להפך ממה שפירש בדיבור הסמוך נח היה צדיק סעד וכו' שכו"ע מודים בזה, גם מה שפירש (ו' ז') נח מקטני אמנה היה כו"ע קן סברי (רא"ם), וא"ת למה יספר הכתוב גנותו של צדיק בחיבת צדורותיו לחד דעה, גם בחיבת את האלקים, וכן מפני מי המבול לכולי עלמא, וי"ל שכל זה הוא לגנותו של הדור ולשבחו של נח, לומר צא וראה כמה מקולקלים היו שמנעו את צדיק זה מלהיות כאלע"ה (ד"ד): כה) א"כ משמע לכאורה שנת גדול, כי את האלקים נראה יותר דנוק (יפ"ת): כו) כי חיבת "את" פירושו עם, כלומר הלך אהו בשוה ולא נטה מדרכי ה' כלום, אבל היחה עמו בעזרתו (שלא ישחקו במעשה דור המבול, - תנח"י) אבל לפניו פי' מעצמו שלא למדו

אור החיים

ט. אלה תולדות נח. אומרנו אלה שיורה על נפסלו ונחתמו לימחות. אכן יחצאר על דרך אומרם פיסול זולתם^א). יש מקום לומר שנחכוין ז"ל (צ"ר ל') עיקר תולדותיהם של צדיקים מוצא לפסול דורו אלא שלא היה צריך להודיע זה שכבר ומעשים טובים ע"כ. דקדקו לומר עיקר ולא

אור בהיר

א) הגם שכוונת חז"ל בחיבת פוסל מלשון פסל נך. כלומר, אינו מחובר למעלה אלא נפסל ונפסק, עם כל זאת המחבר ז"ל משתמש בו

הספיו
שם ת
העיקר
צפרשו
יחצאר
נח או
הללח
והוא
לא ה
אלה
בדורו
להחזי
ממנו
יחיד
לדיקו
הצדור
רשעיו
מה ש
על זה
תולדו
והוא
שצרא
נשמע
וכו"ה)
ומליפ
זה הו
תולדו
דרך
ע"ד מ
בניהם
מה שז
לדיקים
רות די
חיים מ
אומר
בעונה
בעונה.

הַתְּהַלְלֵךְ-נַח: וַיּוֹלֵד נַח שְׁלֵשָׁה בָּנִים הַלֵּיךְ נַח: וְאוֹפִיר נַח תְּחָתָא בְּנֵי

לקט בהיר

רש"י

ולא סייעו שהרי נתנסה בנסיונות קשות (ג"א): כדו
כאלו אמר הלך נח, ואין חילוק ביניהם, אלא שזה נקרא לשון
קל לפי שהלמ"ד רפה ואין בו דגוש, התהלך הוא לשון כבד
מפני הדגוש שבלמ"ד (מ"ד): כדו פ"י כדי שלא יקשה
לך מפסוק התהלך לפני והיה חמים וכן רבים שאינו לשון
עבר, ע"כ אמר שזה משפטו של לשון כבד שצאתו משקל
עצמו יכול להיות עבר ליחיד נסמך, וגם יכול להיות עמיד

(ומהלך) בלדקו מאליו (כ"ה): התהלך. לשון עברי, ו
חכו שמושו של לשון*, בלשון כבד משמשת להבא
ולשעבר בלשון אחד"י, קום התהלך (י"ג י"ז) להבא,
התהלך נח לשעבר, התפלל בעד עבדיך (ש"ה י"ב י"ט)
להבא, וצא והתפלל אל הבית הזה (מ"ח ח' מ"ב) לשון
עברי"ט, אלא שהוא"ו שצראשו הופכו להבא:
שינוי נוסחאות: של למיד - של הי"א

ליחיד נוכח זוויו, וצריך אמה לפותרו כל אחד לפי הענין, ומציא על זה ראיות (מ"ד): כטו פ"י אפילו בלא וא"ו אי אמה
יכול לומר לשון עמיד, שאין שייך כאן הזויו, כי שלמה המלך ע"ה ביקש מהקב"ה שאם יבא אדם להתפלל בבית המקדש
שצנה יתקבל תפלתו, ובהכרח לומר שהיתה לשון עבר בלא זוויו והוא"ו מהפכו לעמיד בלא זוויו, כי כן משפט הוא"ו להפך,
ופשוט הוא שגם וא"ו של מיבת „ובא“ צריך להיות כדי להפך מיבת בא מן עבר לעמיד, שאל"כ אלא יאמר בא והתפלל או
פעולת הוא"ו להוסיף ולא להפך, כלומר כבר בא וגם כבר התפלל (ג"א):

אור החיים

י. וַיּוֹלֵד נַח וגו'. קשה א' למה הולך לחזור
פעם ב' לומר ויולד והלא כתבו בפרשה
הקודמת. ב' למה הולך להזכיר שם נח ולא סמך
על הזכרתו בסמוך. ג', למה הולך לומר זירוף
חשובים שלשה. ד', לא היה צריך לומר בניו הלא
מאומרו ויולד הדבר מובן כי הבנים בניו. ה' למה
כתב ג' אחיו. אכן הכוונה היא להיות שאמר הכתוב
אלה תולדות נח וגו' להודיע מה שפירשנו בו
שהכתוב מסדר כל פרטיו מעשיו הטובים אשר
מלמד מלא נח חן צעני ה' אם לא היה חוזר
הכתוב לומר ויולד נח וגו' חבא הסביר לומר כי בא
לפסול ג' הבנים ללד שאין לו זכרם שבה ולא זכות
מהם"י ודבר זה יהיה בא' מב' סיבות או ללד שהיו
ב"מ רשעים"י או ללד שלא עשהם נח לשם מלוא
אשר על כן חזר הכתוב וכתבם בסדר תולדותיו
הטובים כי גם את זה עשה ללד דקויות לקיים
מלות צוראו. ומלאתי במדרש שאמר (ילקוט
בראשית מ"ג) וזה לשונם הסתכל נח שהם
מכעיסים להקב"ה אמר מה לי להסתכל בפריה

ורציה עד ת"ק שנה אמר ימות האיש בלא בניו
וה' אמר פרו ורבו מיד נזקק לפריה ורציה, הרי כי
הולידם ללד קיום המין ללד. וראיתי לדקדק הכתוב
לדברי המדרש על זה הדרך את האלהים התהלך
נח פירוש שראה שיהי קרוב ללכת בדרך כל
הארצ"י) לזה חיקף נשא ויולד ג' בניו. או על זה
הדרך"י) את האלהים פירוש לשון דיונות הלך
בבחינת הדין וראה שיענש אם לא יקיים מצות
פריה ורציה ולזה ויולד וגו'. עוד יראה על פי
דבריהם ז"ל (ב"ר כ"ו) שנתכוין שיהיה הבכור
עדיין לא הביע לעונש בן מאה שנה, כפי זה יראה
אומרו את האלהים שפט בדין שיהיו פעורים בניו
כפי הדין ואז ילדם שלא יענשו בהגיע המבול כי
עדיין אינם בני עונשים. וטעם שהולך להזכיר שמו
פעם אחר פעם לדברינו יבא על נכון כי יכוון לומר
שהוליד מנוחה של ג' בניו במה שנתחכם להולידם
בסדר זה שלא יהיו בני עונשין בלא מבול, ועוד
אחר האמת לא מלבד שלא היו בני עונש אף על פי
כן צריכים היו לזכות האב"י) ובאמצעותו נמלטו,

אור בהיר

יד) אין הפירוש שבה לפסול אותם לומר שהיו רשעים, אלא הפירוש שבה לפסול מנה זכות שהוליד בניו. כלומר, שאין נחשב לנח בין
מעשיו הטובים דבר זה שהוליד בניו. טו) ואם כן אינם שבה לנח, שמוטב היה שלא היו. טז) כלומר, מוכר מיום המיתה
המרומו במיבת אלקים. יז) ולפי ב' דרכים הראשונים הללו מיושב רק קושי"הא, אבל לדרך הג' מיושב כל הדקדוקים. יח) וב'

ית שם
יא ואתו
ואתמליץ

יח ותז
כל בשר
תשחיתון

כוונתו שה
חטאו למה
אלקים את

ולא ולמד
ואף על
לקמן ז'

להם אבי
ולא להם
הרמוזים

הם ניאו
דרך מה
דקרא ק

ויהי נח
י" אלה
שנחיים

חכמתם
לומר ש
לסידורכ

בנשמע
בנים הו
לסדרם

יא. ור
בפרשה

דברים נר
מאחר שגי
הלא לית

5

זה השער לה' צדיקים יבואו בו

ספר נועם מגדים

וכבוד התורה

בראשית

זה ספר תולדות האדם הגדול בענקים והוא חיבור נפלא על התורה כוללת באורה מבראשית עד לעיני כל ישראל, חברה חד מן קאמיא. אור הנערב דאיתהבת לן מן שמיא. אחד המיוחד שבעדר צאן קדשים, ועבד הלוי הוא הייה הרב האי גאון בוצנא קדישא איש אלפי קדוש יאמר לו המפורסם בחסידות ופרישות וטהרה יתירה נ"י פ"ה ע"ה כבוד שמו נאה לו מהר אליעזר הלוי איש הורוויץ וצוקיל אבי"ד ור"מ דק"ק טארניגראד, שם היה יושב על כסא הוראתו בקדושה וטהרה, והיה דורש טוב לעמו ולהורות להם הדרך אשר ילכו בה והמעשה אשר יעשו. וכות המחבר יעמוד לנו ולורעינו מעתה ועד עולם אמן סלה:

ונלווה עליו ביאור נקוב בשם

תדרש נועם

והוא ביאור רחב בלשון צח ונקי ובייחוד באר היטב כל הכתובים וכל מאמרי חז"ל אשר הבעהמ"ח ז"ע ירמו עליהם בקצירת האומה, למען ירוץ בהן הקורא כקטן כגדול, ובתוס' מראה מקום על כל פסוק או מאמר חז"ל והבאים אחריהם, עד כמה שידר מגעת.

גם הצגנו בסוף כל סדרה מראה מקום אם המצא תמצא באיזה מקומן בהנועם מגדים פירוש על איזה כתוב מהסדרה.

גם נוסף בסוף כל פרשה

תוספת אמרות טהורות

והמה פרושים השייכים לפרשת השבוע ועל כל הימים טובים הנמצא מפוזר ומפורד בהם אמרות טהורות ואתון גליפן דרי"א על תלים מהבעהמ"ח ז"ע.

כל אלה חברו יחדיו על ידי

שמעון בן מריה קלונימוס ז"ל ריזל הי"ד ווייס

סאטמאר - מאנטעוודעא זצ"ו

נדפס בדפוס

סטאר

זת ביאורי
כבוד הה"ג
ושה בשלו
גלד הנ"ל.
ר וכן עליו
ה הלזו כל

דרש נועם

נשה באופן
ובקאג"ס

ה"ת
דק
וב
RABBI

FIRS
SEC
THIR
REVI

פרשת נח

7e

ו) מ. אלה (ח) תולדות נח נח איש זדיק כו'. צדק"ק נח נח תרי זמני למה. וגם מה שעמדו ז"ל בסמיכת איש זדיק תמים לזכר התולדות מה ענין זה לזה, ודברי רש"י ז"ל נודעו:

והנראה ליישב (ג) על נכון שני הערות הללו כאחד ובאחת יבוארו, בהקדם אמרנו צפסוק ולשם יולד גם הוא אבי כו'. והמקרא קודם הלזה אומר דרשוני וחיו דאחרי אומרם ולשם יולד כי לו לומר גם

לו, ואם כי' אומר ושם ילד כי' שייך לומר גם הוא לא כן עתה אומרם יולד:

והנראה בזה (ג) בדרך נפלא עם אמרם ז"ל בילקוט בחוקותי ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם מעלה אני עליכם כאלו עשיתם אתם עצמיכם עיין שם. ופעם הדבר לא רחוקה היא והוא על פי אמרם ז"ל כל המלמד את בן חבירו תורה כאלו ילדו. מטעם שהוא הכניס בתוכו עיקר החיות תורה ומצות, ואצו שילדו לא הביאו רק לחיי

תדרש נועם

ו) מ. אלה (ח) תולדות נח, נח איש צדיק תמים הי' בדורותיו, הנה בהזרה הקדוש (נח) מצינו שדקדק מדוע אמר נח שני פעמים, וגם צריך לתרץ הדקדוק שעמדו בו חז"ל דמהו הכוונה בהסמיכות של ההודעה הזו שנח הי' איש צדיק אצל הזכרת תולדות נח, ומה ענין זה לזה, ודברי רש"י ז"ל בזה הם ידועים, שהוא ללמדך שעיקר תולדותיהם של צדיקים הם המעשים טובים שלהם.

(ג) והנראה ליישב על נכון שני הערות האלו כאחד, ובאחת יבוארו, בהקדם מה שאמרנו הכוונה להלן בפרשתנו בהכתוב, ולשם יולד גם הוא אבי כל בני עבר וכו' אשר המקרא קודם הלזה אומר דרשוני וחיו, דהרי אחרי שאמר "ולשם יולד" הי' ראוי לו לומר "גם לו" ולא "גם הוא", שאם הי' הכתוב אומר "ושם ילד" היינו ששם הוליד, אז הי' שייך לומר "גם

הוא", היינו שגם הוא ילד, אבל לא כן עתה שאמר "ולשם יולד" היינו שנולד לו, אז מן הראוי לכתוב "גם לו" היינו שגם לו נולדו בנים.

(ג) והנראה בזה לומר בדרך נפלא עם אמרם ז"ל בילקוט פרשת בחוקותי (תרע"א) על הכתוב (ויקרא כו, ג) ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם, שאם אתם עושים את המצות מעלה אני עליכם כאלו עשיתם את עצמיכם עיין שם, והנה לא רחוקה היא להבין הטעם מדוע נחשב כאלו עשו את עצמם, והוא על פי מאמרם ז"ל (סנהדרין י"ט) כל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו. וזהו מן הטעם לפי שזה המלמד הכניס בתוכו התורה והמצות, דהוא עיקר החיות, דאביו שילדו באמת לא הביא אותו רק לחיי העולם הזה, כמאמרם ז"ל לענין השבת אבידה (כ"ט ל"ג) אבידתו של אביו ושל רבו, של רבו קודמת, לפי שאביו

פולס הזכ, כאמרם קודמת מהאי טעמ חורב ומלות הוא ע מה שאמרו צמלמד דכרי זכ כאלו ילדו למעשה שהוא הפיק לפלמו ומשמרה הכ ונתצארו דכריכס ז' וזהו מאמר הכחוצ וצטל רוח הכ

הביאו רק לחיי ה חכמה מביאו לחיי הטעם בעצמו נאמר חבירו תורה, הוא

(ד) מעתה לפ שהמלמד את בן חנ ילדו, הוא משום ש מעשה שהוא העי (קדושין מ) גדול תל ואם כן זה הלומד ומקיים אותה, הרי נחשב שהוא מול נתבארו דבריהם שאם אתם עושים עליכם כאלו עשי שביארנו שנחשב עצמו:

(כ) וזהו כוונת ידוע ששם הי' צדי ונביא כנודע, על כשרון מעשיו וגרו הוא ילד ועשה א כהילקוט מעלה אני עצמיכם, וכמו שו

עולם הזה, כאמרם לענין חזיון דאחידה רבו קודמת מהאי טעמא גם זה כן שהמלמד חורב ומלות הוא עיקר המוליד. (ו) ולפי זה מה שאמרו במלמד חורב ומלות לבן חזירו דכרי זה כאלו ילדו משום הלימוד שהביאו למטפה שהוא העיקר, כמו כן הלומד חורב לפנמו ומשמרה כרי זה מוליד את עצמו, ונתחברו דכריהם ז"ל צילקוט על נכון:

וזהו מאמר הכתוב (ו) כי שם ה' צדיק גדול ובעל רוח הקודש ונצח כנודע, לזה

כשרון מעשיו הביאו שכי' כאלו נולד ועשה את עצמו כדכריהם ז"ל צילקוט וכמו שביארנו, וזה מאמר הכתוב ולשם יולד גם הוא, שהוא עצמו אחרי שזכר לגדול הצדקות נולד לפנמו, מלכד מה שכי' חזי כל בני עבר יולד גם הוא לפנמו, והבן היטב:

ובזה נתבאר הכתוב שלפנינו, (ו) כי גם נח ה' בבחינה זו כאלו עשה עצמו, וזה אומרו אלה תולדות נח נח, לזה לומר בעצמו ה' תולדת נח. ותולד נח זו אינה צאח כי אם

תדרש נועם

הביאו רק לחיי העולם הזה, ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא, אשר מזה הטעם בעצמו נאמר גם כן שהמלמד את בן חזירו תורה, הוא נחשב מולידו העיקרי.

(ד) מעתה לפי זה נמצא שמה שאמרו שהמלמד את בן חזירו תורה הרי הוא כאלו ילדו, הוא משום שהלימוד הוא המביא לידי מעשה שהוא העיקר, כמו שאמרו חז"ל (קידושין ב) גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, ואם כן זה הלומד תורה לעצמו ומשמר ומקיים אותה, הרי זה ראוי כמו כן שיהא נחשב שהוא מוליד את עצמו, וממילא נתבאר דכריהם ז"ל בהילקוט על נכון, שאם אתם עושים את המצות מעלה אני עליכם כאלו עשיתם את עצמיכם, כמו שביארנו שנחשב כאלו הוא הוליד את עצמו:

(ה) וזהו כוונת מאמר הכתוב, כי הנה ידוע ששם ה' צדיק גדול ובעל רוח הקודש ונביא כנודע, על כן ולזה הביאו אותו כשרון מעשיו וגרמו לו שיהא נחשב כאלו הוא ילד ועשה את עצמו, כדכריהם ז"ל בהילקוט מעלה אני עליכם כאלו עשיתם את עצמיכם, וכמו שביארנו הטעם לזה, וזהו

מאמר הכתוב, ולשם יולד גם הוא אבי כל בני עבר, רצונו לומר שאחר דשם הצדיק כבר בא והגיע לגדול מעלת הצדקות שהי' בו, אז גם שם בעצמו הי' נחשב כאלו הוא נולד לעצמו, וכאלו עשה הוא את עצמו, ואם כן מלבד זה שהי' אבי כל בני עבר, הי' גם אב לעצמו גם כן, והי' נחשב כאלו הוא נולד לעצמו לשם, והוא גם כן בן שם בעצמו, והבן היטב.

(ו) ובזה נתבאר גם הכתוב שלפנינו, כי גם נח הי' בבחינה הזו שיהא נחשב כאלו הוא עשה והוליד את עצמו, וזהו שאמר הכתוב "אלה תולדות נח נח", רצונו לומר שגם נח בעצמו הי' נחשב שהוא תולדות נח וכאלו נולד לנח, והנה תולדה הזו אינה באה כי אם ורק על ידי ומצד כשרון מעשיו וצדקות שלו, על כן ולזה יפה סמך הכתוב לתולדה הזו זאת דנח "איש צדיק תמים הי' בדורותיו", כי הצדקות הזה וכשרון מעשיו האלו, הם היו הגורמים שיהא נח בעצמו גם כן נחשב לתולדות נח, ומעתה נתיישב גם קושית הזוהר הקדוש מדוע כתב שני פעמים נח, וגם נתיישב הערת וקושית רש"י והמפרשים ז"ל מדוע סמך הכתוב לכאן זאת

ויך לומר

ומרס ז"ל זי השמרו ס: כאלו גם הדבר ז ז"ל כל אלו ילדו.

ר החיות י רק לחיי

ז כן עתה לו, אז מן לו נולדו

נפלא עם זי (תרע"א) ני תשמרו ישים את שיתם את זוקה הוא עשו את

סגודין י: זעלה עליו ו לפי שזה צות, דהוא לא הביא אמרם ז"ל בידתו של לפי שאביו

מלך כשרון המטעם, לזה שפיר מסמין לי' לחולד זה איש לדיק תמים הי' בדורותיו, ונתיישב קושיית הזכ"ק והכרת רש"י והמפרשים ז"ל בחדא מחתא על נכון: L

או יאמר אלה תולדות נח (ו) עם אמרם ז"ל אדם לעמל יולד. לעמל חורה, כי בזולת זה ילכד במלודת הילד"ר כאומרם אס אחס עוסקים בחורה אי אחס נמסרים בידו. ובזכ"ק פרשת פקודי איתא כי חיצת אלה הוא שמה דכערה אחרת ע"ש בחורף גדול מזה, והנה נודע כי היפוך העמל הוא הכשקט והכנות. וזהו יאמר הכחוש אלה כו',

לזה לומר שליטת הכערה אחרת הילך וחילולתיו הם תולדות נח, מי שנח ואינו יגע ועמל בחורה זה מוליד לו אלה. ובבן. (ח) ויותר יומתק הדבר עם אמרם ז"ל בזכ"ק בפסוק בעמדם תרפנה כנפיהם דעמידה היא שתיקה. משום דכשעת הדיבור יתנועעו כמולאות חין ולשון כו', לזה כשתיקה יקרא עמידה, וזה גם לדבריו כי מי שאינו לומד יקרא נח:

ואמר נח (ט) איש כו' אס יקשה לך כי תראה לדיק גדול וחסיד בדורו שגם כן לפעמים אינו עוסק בחורה ונראה כנח.

תדרש נועם

שנח הי' איש צדיק תמים, וכולם נתיישבו ביחד בחדא מחתא על נכון: (ראה עוד ויקהל אופן ג' ע' ש"ב):

(ב) (ז) או יאמר אלה תולדות נח, נח איש צדיק תמים הי' בדורותיו את האלוקים התהלך נח, ויבואר דהנה על הכתוב (איוב ה, ז) אדם לעמל יולד אמרו חז"ל (פנהרין צ"ט) לעמל תורה, כי בזולת ובלא עמל התורה, אז חס ושלוי האדם נלכד במצודת היצר הרע, וכמאמרם ז"ל (קרושין ל) אם אתם עוסקים בתורה אין אתם נלכדים בידו של היצר הרע, והנה בהזוהר הקדוש פ' פקודי (ר"ל) מובא דתיבת אלה הוא שם הסטרא אחרא, עיין שם באריכות גדול מזה, והנה ידוע כי ההיפך של העמל והיגיעה הוא ההשקט והמנוחה, וזהו שאמר הכתוב "אלה תולדות נח" רצונו לומר שמי שהוא נח ואינו מתיגע ועמל בהתורה, אז הוא מוליד לעצמו בחינת "אלה" היינו שליטת הסטרא אחרא שהוא היצר וחילולתיו חס ושלוי, והבן.

(ח) והנה הענין מדוע נקרא נח יומתק

עוד יותר על דרך שעל הכתוב (יחזקאל א, כד) בעמדם תרפינה כנפיהן, אמרו בהזוהר הקדוש (ש"ל קע"ג) דעמידה הכוונה שתיקה, והוא משום שבשעת הדבור מתנועעים חמשה מוצאות הפה, החיך והלשון והשיניים והשפתים והגרונן, ועל כן ולזה נקרא השתיקה בשם עמידה, וזה יאות גם לדברינו כאן, כי מי שאינו לומד ואינו מתיגע בעמלו של תורה, נכון לקראו בשם נח, שהרי הוא נח ואינו מנענע את מוצאות הפה.

(ט) ואמר עוד הכתוב "נח איש צדיק תמים הי' בדורותיו", רצונו לומר שאם יקשה לך בשעה שהנך רואה לפעמים שאיזה איש שהוא צדיק גדול וחסיד בדורו, והוא גם כן אינו עוסק בתורה, ונראה לכריות כאלו הוא גם כן נח ושקט, והרי אמרנו שמי שהוא נח ואינו יגע זה הוא חס ושלוי מחלק הסטרא אחרא, על זה מבאר לך הכתוב, שזהו נראה כן רק למי שיש לו עיני בשר, ולכבו לא ישכיל, זה הוא חושב רעה על הצדיק, כי אמנם כאשר ישכיל, אז יבין שהילוכו של הצדיק הוא אז את

זכו למי שעיני נש כילוכו בדביקות כז אה כה-לכיס, וזה מאמר הכחוש אס מפנין נח איש לז שכוח גם כן נח ו אה כה-לכיס אה וכבן, ולא כן צמי בחורה יום וליכ

או יאמר אלה כו', כמצואריו ונפסוק שלחמרי

האלוקים ובדביקות שמו, ודבר זה הוא מהעסק והיגיעה בו

(י) וזהו שאמר האומר להקשות מז תמים הי' בדורותיו מה שרואה שה שבדורותיו הוא גם ועמל בהתורה, אז "את האלוקים התה הצדיק מתהלך אז בדביקות הבורא בו שנדמה לך שהוא נ והבן, וממילא תבין בזה המדריגה, אזי כן נח ואינו עמל ב כל חפצו, שיהגה ומנה לא יזוע ולא

(ג) (כ) או יא איש צדיק תמים דהנה כל מקום ל וכאן יתכן שרצו

צדיק כתמר יפרח כארו בלבנון ישנה

ספר

ייטב לב

על חמשה חומשי תורה

אימורי"ן דסלקי לגבוה מילין ימלל לצד מעלה, אמרות טהורות כשמן המור זכה וצלולה, ביאורים נחמדים בפרד"ס התורה בתוכחת מוסר בלולה, דברות קודש מלהבות איש חודר ללבכות מסילה, מאת איש אלקים קדוש מאור הגולה, עטרת תפארת ישראל מופת הדור ורועה נאמן עם סגולה, גאון הגאונים פאר החכמים לו דומי תהלה,

ה"ה אדונינו מורינו ורבינו
מנודה המהורה, עמוד אש ואורה,

מרן יקותיאל יהודה שייטלבוים וצוקללה"ה

כיהן בקהלות קדושות סטראפקוב, נארליץ, דראהביטש בעבודת אב"ד לו העוז והממשלה, ולאחרונה במטרפולין הרוחני של המדינה ק"ק המעטירה סיגוט והגליל הוא העיר הגדולה, ושם חלקת מחוקק ספון מקום צקון לחש ותפלה, עד ביאת הגואל לעיר המהוללה.

בעמח"ס ייטב פנים על מועדים, רב טוב עה"ת,
ושו"ת אבני צדק על ד' חלקי שו"ע.

ותח"ל העבודה ע"י אא"ו הרה"ח המפואר

מוה"ר אפרים יוסף דוב אשכנזי ז"ל

נכד חותן המחבר ויד ימינו של מרן הגה"ק מסאטמאר זי"ע,

ובעת נגמר המלאכה בתכלית השלימות ופאר ההידור מתוך יגיעה רבה עשרות בשנים, ויצא לאור מחדש באותיות מאירות עינים עם אלפי תיקונים, מראי מקומות, ומפתחות, לרגל יומא דהילולא קדישא דמרן המחבר זי"ע ו' אלול בהאי שעת"א לפ"ק

ע"י נכדיו

יעקב שמואל שפיטץ

שרגא פייבוש יחיאל שפיטץ

ברוקלין יצ"ו

ובזה פירשו המפורשים, וידעת היום והשבות אל לבבך וגו' בשמים ממעל, כלומר בעיני שמים הוא עבודת הכורא יתצרך תקח ראיה ממעל לך, ועל הארץ, בענין ארציות מתחת (דברים ד, ט), תקח ראיה להסתפק במועט ממי שהוא תחתך. וכבר אמרו המפורשים שזה בקש דוד (תהלים פו, ד) שמה נפש עבדך, היינו שיהא לי לב שמה בהסתפקות, כי אליך ה' נפשי אשא לעלות למעלה למעלה, וזה שני הפכים, וצריך סיוע דילך, ע"כ דבריהם:

וזהו שאמר הכתוב אשא דעי למרחוק, להגיע למדרגה רחוקה ממני להתקרב אליו יתצרך, ולפעלי היינו לענין עולם הזה שהכל מיד ה', כמו שאמרו חז"ל (מדה טו): שהקב"ה גוזר על הטפה חכם או טיפש, חלש או גבור, עני או עשיר, אם כן בחינה שבראני חלש או עני אתן לך, לזדקו במעשיו, כי אין לי יומת. וזה נגד מה שהקב"ה עושה חסד לאדם בשני הפכים כאמור, כמו כן האדם צריך לעבוד אותו במדות הפכיות. וזה שאמר אחר וקדם צרתי, להסתכל לאחור בעיני עולם הזה, וקדם למי שקדם לי במעלה בעיני עולם הבא. ואם כך עושה, זוכה ונחל שני עולמות הזה והבא, כי שש ושמה בחלקו בעולם הזה, וזוכה לעלות למעלה למעלה לחיי עולם הבא:

76 **אשה** כי תזריע וילדה זכר [יג, ט]. אפשר לומר שזא לרמו למה שכתוב בזהו שלח קע"א (ע"א), ביום ההוא (זכריה יד, ט) דא יומא דאחיד סופא בשירותא, שירותא חקרי הוא [כו'], טמיר וגניו, וחקרי ההוא, "ה' הוא", לאחזאה סופא דכל דרגין דאיהו

ה. ע"י אפיקי יהודה [ערכי נחל, דרוש י אות יג]:

שירותא כו'. ופירש העטרת צבי (ד"ה סופ"א) דמלכות לאדם קדמאה נעשה עתיק דאלילות, ומלכות דאלילות נעשה עתיק דבריאה, וכן בהשאלות העולמות מעולם עד עולם, והוא סוד (ספר יצירה פ"א מ"ו) נעוץ סופן בתחלתן, עיין שם ובמה שכתב העטרת צבי בזהוהר בשלח (נב: ד"ה אמנם האיר) והכי דייקא ויושע ה' ביום ההוא (שמות יד, ל), היינו עתיקא הנקרא "ההוא". ונראה לי שזה רמזו במדרש קהלת (קה"ר ב, י) רבי מאיר נוח לסופא דמלה רישא:

וזהו שנאמר אשה (מלכות) כי תזריע וילדה זכר, עתיק, בחינת "הוא". והיינו אחר וקדם צרתי, אחר (בעולם שלמעלה), וקדם (בעולם שלמטה ממנו), והבין:

או יאמר על פי מה שאמרו חז"ל (ויק"ר לה, ו) ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם (להלן טו, ג), מעלה אני עליכם כאלו עשיתם עצמיכם. והוא על דרך (סנהדרין יט:): המלמד את בן חבירו תורה כאלו ילדו, כל שכן הלומד תורה ומשמרה הרי זה מוליד את עצמו. ועל פי זה פירש הנועם מגדים (ר"פ נח עה"פ בראשית ו, ט), אלה תולדות נח נת, כלומר בעצמו היה תולדות נח, כי איש לזיק תמים היה כו'. אמנם ידוע כי זה אי אפשר בלתי אם תחלה בראשית כניסתו לתורה ולעבודה ילמוד מוולתו, וישמע לקול הורים בחינת מקבל, אחר כך יוליד את עצמו להשפיע לאחרים, ויהיה נעשה בחינת זכר המשפיע:

→ **והנה**, ראשית העבודה יכונה בשם זריעה. וזה שאמר לאדם, אם תהיה (בחינת) אשה (בעת) כי תזריע, (אז) וילדה (את עצמו) זכר. וזה שאמרו (ברכות ס) אשה (בעת) מזרעת

תחלה יולדת (י) בעיניו איש (כי) לקבל מוולתו, ל כנקבה שאינו זו לנו להג

אשה כי תזריע לומר כי פי מה שכתב ה ביצירת כל בעלי טוב, ולא באדם (שם, כה), ולא ונקבה בראש, ו הענין, כי בעל אכל באדם לא אם אחר שיוכל לכן לא נאמר חיים למינהו, ובה שניהן שוין בראש. אכל בני המין, ובה אי נבראת כי אם מחלה"ה (ישמע ועפ"י) מאמר שנינו, אני והו שלימותו. וזהו לו אתה קדמת מגדים (ר"פ נח שהוליד את ע

והנה, מובן י בפתח לעזר, אכל א

י. ע"י מ"ש במא

תחלה יולדת (את עצמה) זכר. אבל אם הוא בעיניו איש (בעת) מזריע תחלה, ואינו רוצה לקבל מזולתו, אז יולדת נקבה, כלומר תש כחו כנקבה שאינו זוכה להשפיע. וזוה הורה מוסר לנו להטות אזן לשמוע, והבין: L

אשה כי תזריע וילדה זכר וי, נן. הוה ליה לומר כי תלד זכר. והנראה לי בזה על פי מה שכתב העיקרים (מאמר ג פ"ב) מפני מה ביצירת כל בעלי חיים נאמר (בראשית א, כה) כי טוב, ולא באלד. ב', בבעלי חיים נאמר למינהו (שם, כה), ולא באלד. ג', בבעלי חיים זכר ונקבה בראש, ובאלד לא נבראת הנקבה אחר. הענין, כי בעל חי בעת לידתו נגמר שלימותו, אבל באלד לא נגמר שלימותו המכוון בו כי אם אחר שיולד הטוב שבו מכת אל הפועל, לכן לא נאמר בו כי טוב. ולזה נזכר בבעלי חיים למינהו, שזה שלימותן קיום המציאות, וזוה שניהן שוין הזכר והנקבה, לכן זכר ונקבה בראש. אבל באלד הכוונה קיום האיש חוץ המין, וזוה אין הנקבה שוה אל הזכר, ולא נבראת כי אם לעור, ע"כ דבריו. וזוה פירש מוה"ה (ישמח משה) בפרשת בראשית (ד"ה ועפ"ו) מאמר (שם, כו) נעשה אדם, כלומר שנינו, אני והוא, שיעשה את עצמו בהוציא שלימותו. וזה שאמרו (ב"ר ט, א) זכה אומרים לו אתה קדמת כו', עי"ש. וכן פירש הנועם מגדים (ר"פ נח) אלה תולדות נח נח, כלומר שהוליד את עצמו, כי איש צדיק חמים היה כו'.

והנה, מובן כי ההבדל בין זכר לנקבה היינו בנסתם אשה דעלמא שאינה כי אם לעור, אבל אשת חיל הרודפת אחר מלות

המוטל עליה ומעשים טובים, ומרבה בצדקה וחסד להשפיע מטוב ביתה לזולתה, היא מוציאה שלימותה מעצמה ונחשבת כזכר. ובפרט הרי ההבדל בין זה לזה כי זכר משפיע ונקבה מקבלת, אבל אם הנקבה משפיעת טוב היא זכר, וכבר פירשו מאמרם (פסחים סה). אשרי מי שבניו זכרים, היינו אפילו בנותיו בכלל בניו יחשבו לזכרים אם מטיבים מעשיהם כזכר, אי לו למי שבניו נקבות, היינו שאפילו הזכרים אם אינם הולכים בדרך הישר הם חשובים כנקבותיו. וכבר אמרו (בבא קמא יז.) אין זריעה אלא לדקה, שנאמר (הושע י, יג) זרעו לכם לדקה. וזהו שנאמר אשה כי תזריע (לדקה ומעשים טובים, אז) וילדה (את עצמה) זכר, והבין:

ושלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי טהרה וי, דן. פירש רש"י, לא מפיק ה"א, והוא שם דבר, כמו טוהר. ימי טהרה, מפיק ה"א, ימי טוהר שלה. יש להבין מפני מה אחר מלאת הל"ג לזכר וס"ו לנקבה נקרא ימי טהרה שלה יותר מהל"ג וס"ו שאינם שלה, והדבר פלא. ועיין בספר עטרת צבי על הזוהר (תזריע מג: בשו"ת) שכתב בזה דברים העומדים ברומן של עולם עמוקים מני ים, כדרכו בקודש:

ולפי קט שכלי אפשר לומר בזה על פי המשל של החובות הלצנות בשער הבחינה (פ"ג) כי מה שעוסק בעניני עולם הזה שאינו אלא צרכי הגוף זה שיש לו אינו שלו, אבל מה שעוסק בצרכי הנפש מלות ומעשים טובים זה של האדם עצמו, עי"ש. וזוה פירש הסדרו של שבת (ח"צ דרוש ד פ"א מאמר ג"ד)

ו. עי' מ"ש במאירי [סוף קידושין]:

ופ"א)
ילדת,
וכן
והוא
זולתו,
בשלה
ציוס
נקרא
זהלם
ישא:
ילדה
אחור
יקדם

וק"ר
זמרו
ליכס
הדרין
ילדו,
זוליד
גדים
נת,
צדיק
פשר
זורה
וריס
זפיע
יע:
יעה.
ינת)
למו)
רעת

ספר

שְׁהִלַת הַבְּמָה

על כל הסדרות נ"ך ואגדות השי"ס
ועל יום טוב שבועות

שחיבר כ"ס ארמו"ר הגאון הקדוש המפורסם צדיק יסוד עולם נודע ביהודה וכישראל גדול
שמו בחסידותו ובענוותנותו, טהרתו ופרישותו, הרביץ תורה בישראל למעלה מיובל שנים,
והעמיד אלפי תלמידים גוונים, עומד כפרץ וגורר גדרים, לוחם מלחמות ה' מאור הגולה,

בקש"ת רבי **שואל בראך** זצוקללה"ה
אב"ד דקה"י קאשוי יע"א
ומלפנים אב"ד קראלי ומאגענדארף

הופיע אורו לראשונה ע"י ק"ז המחבר זי"ע בשנת תרצ"ב
ושנית ע"י אבי מורי זללה"ה נכד המחבר זי"ע בשנת תשל"ד

וכעת נתחדש אורו במהדרה שלישית ביתר שאת וביתר עז כתיקונים גדולים
על ידי נכד המחבר

נפתלי צבי ברודי

בני ברק
שנת השמיטה תשס"א

תזריע

174 (ד) אשה כי תזריע וילדה זכר. מקשים דהוי לוי למימר ותלד כמו שאמר תזריע. (טו) וי"ל על פי מה שכתב בספר ייטב לב (ע"פ כי תזריע ד"ה או יאמר) עפ"י מאמרם ז"ל (ויקרא רבה פ"ה ז') ואת מלוחי תשמרו ועשיחם אותם, מעלה אני עליכם כאלו עשיחם עמכם, [והוא] על דרך המלמד בן חבירו תורה כאלו ילדו (סנהדרין י"ט:), כל שכן הלומד תורה ומשמרה הרי זה מוליד את עצמו, ועל פי זה פירש בספר נועם מגדים אלה תולדות נח נח, כלומר בעצמו הי' תולדות נח, כי נח איש נדיק חמים הי', אמנם ידוע כי זה אי אפשר בלחי אם תחלה בראשית כניסתו לתורה ולעבודה ילמוד מזולתו וישמע לקול הורים בחינת מקבל, ואחר כך יוליד את עצמו להשפיע לאחרים, ויהי נעשה בחינת זכר המשפיע, והנה ראשית העבודה יכונה בשם זריעה, וז"ש לאדם, אם תהי' בחינת אשה בעת כי תזריע, אז וילדה את עצמו זכר, (טז) אבל אם הוא בעיניו איש זכר בעת תזריע תחלה, ואינו רוצה לקבל מזולתו, אז יולדת נקיבה, כלומר תש כוחו כנקיבה שאינו זוכה להשפיע, וזוה הורה מוסר לנו להטות און לשמוע עכ"ד.

(טו) כי תיבת תזריע היא לשון עתיד, ותיבת וילדה היא לשון עבר ונהפך לעתיד ע"י הוא"ו שבראשו, והול"ל ותלד שהוא רק לשון עתיד כמו תיבת תזריע.

והנני מוסיף על דבריו לא לבד שיהי' זכר ומשפיע לעמיד, כי אם מיד נעשה זכר להשפיע חכמה לרצו, כמאמרם ז"ל (מכות י.) ומתלמידי יוחר מכולם, שכל מה שהתלמידים מוסיפין לקבל משפיעין להרב שישפיע להם, והוא כדמיון מעיין, שכל עוד שמוסיפין לשאוב מתגבר המים והם עונים יוחר, ולזה אמר [וילדה] בלשון עבר ועמיד, שלא די שיהי' זכר לעמיד להשפיע לתלמידיו, אלא מיד הוא כוזר להשפיע ולהוסיף חכמה לרצו, ולזה אמר וילדה שהוא עבר ועמיד.

מצורע

(ה) זאת תהי' תורת המצורע ציוס טהרתו והוצא אל הכהן. צהקדים מדרש (דברים רנה פ"א א') על הפסוק (דברים א' א') אלה הדברים אשר דיבר משה, ה"ד (משלי ט"ו) מרפא לשון עץ חיים, עד שלא קיבל משה את התורה מה כתיב צ"י לא איש דברים אנכי (שמות ד' י'), ומשקיבל את התורה מה כתיב צ"י אלה הדברים וגו'. י"ל אחד מהמדות שהתורה ניקנית בהם היא מיעוט שיחה (אבות פ"ו מ"ה), שכל שימעט האדם בדיבור חול, יתרצה כוחו בתורה, ומבואר בירושלמי (ברכות פ"א ה"ג) שאמר ר' שמעון בן יוחאי אם הי' בהר סיני הי' מבקש שיהי' לאדם פה מיוחד לדבר דברי תורה,

(טז) כוונת הייטב לב גם לפרש בזה מאמרם ז"ל אשה מצורעת תחילה יולדת זכר, איש מצורע תחילה יולדת נקיבה, וזו שסיים אבל אם הוא בעיניו זכר.

ש"ס נפגם פיו אסורים, אינ

ולזה מעורר של ישר עליו לא איש י ימיו למעט בדין לדבר דברי תו שיחה בדברי ח בתורה הק'. ולו לשון עץ חיים, שע"י שירצה לו פיו ולשון

והנה אמרו חז"ל על לשון תורת המצורע התורה, יתרפא דבר אסור, וי

(ו) זאת תהי' תורת המצורע דמיו ובמדרש על [אימא], הה"א לקיים מה לך פיך. ומפרשינו שמים אז תורי שדוקא ציוס שלמד, כי קו לרשע

ויש להוסיף תורתו י

ספר

קדושת לוי

על התורה והמועדים
קדושות ולוקוטים

ממין הגאון הקדוש, רבן של כל בני הגולה,
עטרת תפארת ישראל, מליץ טוב לעמו

הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע

אשר נדפס לראשונה בחלקו בחיי הרה"ק המחבר זי"ע,
סלאוויטא תקנ"ח, ואחר הסתלקותו יצא לאור בשלימות
על ידי בני הקדושים זי"ע

ועתה יוצא לאור במהדורה חדשה ומפוארת,
בהוספת מראי מקומות, ציונים,
הארות, השוואות, מפתחות ותולדות

נערך ונסדר על ידי
מיכאל אריה ראנד

בהוצאת מכון "הדרת חן" אטרוד

שנת רבי לוי יצחק בן שרה שאשה זי"ע לפ"ק
סיון תשס"ה

או יבואר, אשה כי תזריע וילדה זכר. עיין
 זוהר הקדוש (ח"ג מב, ב) 'אתתא
 משעתא דאיתעברת אין בפומא אלא או
 זכר תלד או נקבה'. הכלל, כי האדם צריך
 לעבוד תמיד את הבורא ברוך הוא,
 והמחשבה המורה על הנשמה (עי' תיקו"ז
 תיקון כב) היא תמיד חושבת שהעבודות יהיה
 שלא על מנת לקבל פרס, רק שהבורא
 ברוך הוא יהיה לו תענוג ממעשיו מעמו
 ישראל, ונמצא הוא המשפיע על הבורא
 כביכול. וזהו הרמז, כי הנשמה היא נקראת
 'אשה' (תיקו"ז תיקון ו), כי היא נשפעת
 מהבורא ברוך הוא, וזהו הרמז בזוהר
 הקדוש אתתא משעתא דאיתעברת, כלומר
 תיכף כשעובדת את הבורא ברוך הוא, אזי
 אינה חושבת אלא או 'נקבה תלד'
 שהעבודות יהיה על מנת לקבל פרס והיא
 בכחינת נקבה, או 'זכר תלד' כלומר שלא

על מנת לקבל פרס, רק כדי שהבורא ברוך
 הוא יהיה לו תענוג, ונמצא הוא המשפיע:
או יבואר, אשה כי תזריע. איתא בזוהר
 הקדוש (ח"ג מב, ב) על פסוק הנזכר
 לעיל 'כי תהר' מבעי ליה, אמר רבי יוסי
 איתתא מיומא דאיתעברת עד יומא
 דיולדת לית לה בפומא אלא ילידא דילה
 אי להוי דכר כו'. דהנה שמעתי ממורי
 ורבי מוריני דוב בער נשמתו עדן, על
 מאמר חכמינו ז"ל (זוה"ק ח"ג ז, ב) 'ישראל
 מפרנסין לאביהם שבשמים, על דרך
 דאיתא במשלי (י, א) 'בן חכם ישמח אב',
 דהיינו במה שאנו עושים מצות ומעשים
 טובים אזי גורמים תענוג לבורא ברוך
 הוא, וזהו ישראל מפרנסין לאביהם
 שבשמים, שהתענוג נקרא פרנסה כביכול.
 עד כאן ט.

נברא העולם וחד אמר כתשרי כו'. והכלל הוא, השם יתברך משפיע תמיד שפע, ויש שהעולמות חוזרים להאיין,
 דהיינו שמדבקים כוחם כהאיין, בכדי שהבורא ברוך הוא יצמצם עצמו על כל אחד ואחד כפי בחינתו, על דרך
 משל שכל התלמיד עולה לשכל הרב, בכדי שעל ידי זה יצמצם הרב את שכלו איך ללמוד עם התלמיד כפי
 שכלו. והנה זה שהקב"ה משפיע זה נקרא אור ישר, וזהו הרמז בניסן כו', כי ניסן הוא נקרא 'אביב', דהיינו
 אל"ף ב"ת כסדר, וזה שהעולמות מדבקים עצמם כנ"ל זה נקרא אור חזון, וזה כתשרי תשרי"ק באותיות להיפך.
 ע"כ. וע"ע פרשת צו ד"ה ענין חטאת. ה. עי' דגל מחנה אפרים פ' בלק ד"ה יול מים: כי איתא ברעיא
 מהימנא (עי' תיקו"ז תיקון כא דף נד, א-ב: שפת אמת ליקוטים שם) על מה דאיתא בש"ס בניסן עתידין ליגאל ומהם
 אמרי כתשרי עתידין ליגאל, כי אם יזכו יהיה פורקנא מבחינת ניסן שהוא בחינת חסד, כי הוא אותיות
 כסדרן 'אביב', שהוא מורה על חסד, ובאם לאו יהיה פורקנא בבחינת תשרי שהוא דין ואותיות למפרע,
 עד כאן, עיין שם כו'. ולהבין הטעם לזה, דהיינו אם יתעוררו בתשובה מלמטה אזי יהיה בבחינת חסד, על
 דרך 'אשה כי תזריע וילדה זכר', בחינת חסד ורחמים, ולהיפוך אזי יהיה בחינת נקבה, שהוא דין. וזהו
 מבורא בכמה מקומות בש"ס ובזוהר ובנביאים שהכל תלוי בזכות ישראל. ע"כ. וראה עבודת ישראל לראש
 השנה ד"ה בחודש השביעי באחד לחודש: וקרוב לזה הענין נבאר מחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע בגמרא
 כו', רבי אליעזר אומר כתשרי נגאלו ובתשרי עתידין לגאל כו', ורבי יהושע אומר בניסן נגאלו ובניסן
 עתידין ליגאל כו', ואפשר לומר דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, דהנה שני עתים וקצים לגאולה,
 אחד על ידי מעשינו, ואחד מועד ועת לכל חפץ שקבע בוראנו יתברך, כמו שאמרו רז"ל (סנהדרין צח, א) זכו
 אחישנה לא זכו בעתו. נמצא רבי אליעזר איירי כשזוכה על ידי מעשינו הקדושים ויתיהו העולמות כמו
 שאנו ממשיכין הנביעו בר"ה כנ"ל, ולכן כתשרי עתידין ליגאל, היינו על ידי תשרי. ורבי יהושע מיירי
 אפילו ח"ו לא יזכו במעשיהם, מכל מקום דבר בעתו מה טוב שהוא ליל שמורים מששת ימי בראשית
 ונעשה הכנה בגאולת מצרים לגאולה העתידה, ובניסן עתידין ליגאל שזוכה ב"ב אמן. ע"כ. ט. עי' פרשת

והנה לפי זה אי
 לעשות מ'
 שיגיע תענוג מז
 להקב"ה יש כנ
 אומרים 'קדוש
 וביראה, ומה או
 דרך משל, כו
 שמלמדין את עו
 והשומע מתמין
 חביריו בואו ונ
 והנמשל מובן. ו:
 עיניכם וראו גר
 טובים, עד שכ
 חשובים כאי
 וע"פ פי זה נזכ
 אבות (פ"ב
 דרך ישרה שיב
 תפארת לעושיה

יחי ד"ה והוא יתן
 ישראל מפרנסין לאב
 גורמים תענוג לאביהו
 אהבה כתענוגים, הו
 תולדות ד"ה ויתן לן
 תצא ד"ה כי יקרא י
 יבואר בפסוק ונהר:
 נחת רוח להבורא בר
 זכי אומר איזה דרך
 המשנה כמתק לשונה
 באמת לכאורה קשה ו
 אלא שזהו עיקר בחי
 לעבודתו, וזה ושומר
 על פי כן עובד את ו
 האדם מגיע אליו תעו
 חכמינו ז"ל 'איזה דו
 תענוג להשם יתברך ו
 אותו. ומפרש יתפאר
 מן האדם', כלומר ע

דהנה לפי זה איך ראוי לכל איש הישראלי לעשות מצות ומעשים טובים בכדי שיגיע תענוג מזה לבורא ברוך הוא, הלא להקב"ה יש כמה אלפים מלאכים שהם אומרים 'קדוש קדוש קדוש' באימה וביראה, ומה אנוש כי תזכרנו. ונבאר על דרך משל, כמו שיש לשרי אומות שמלמדין את עוף אחד על לשון בני אדם, והשומע מתמיה כנגדו ואומר לשאר חבריו בואו ונשמע ונראה דבר חידוש. הנמשל מוכן. ואם כן אתם בני אדם פקחו עיניכם וראו גדול מעלת מצות ומעשים טובים, עד שכל עבודת מלאכי מעלה חשובים כאין נגד מעשה בני אדם.

ועל פי זה נוכל לבאר המשנה דפרקי אבות (פ"ב משנה א) 'רבי אומר איזה דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם',

דהנה רבי בא ללמד אותנו דרך טוב הנכון לעבוד את הבורא, דהיינו לאחוז במדת התפארת ולהעלות אותה, דהיינו שעיקר מחשבתו של העובד יהיה רק בכדי שיתפאר עמו השם יתברך, דהיינו שהקב"ה מתפאר עם עבודות בניו, אשר הם מלובשים בגוף העב והחומר, ואף על פי כן נותנים את לבם בכדי להפשיט את הגשמיות ולהלביש את עצמם ברוחניות ובקדושת הבורא כביכול, ובזה הוא מתפאר עמנו כביכול. וזהו כל שתפארת לעושיה, דהיינו שהקב"ה הוא עשנו מתפאר עמנו, וגילה לנו רבי במה הוא ההתפארות, ועל זה אמר אחר כך 'ותפארת לו מן האדם', ובזה מגיע תענוג גדול להבורא ברוך הוא, ואז הקב"ה נקרא כביכול בכחינת מקבל על קבלת התענוג כמו שכתבנו.

והיא ד"ה והוא יתן מעדני מלך: על פי ששמעתי ממורי הצדיק מורינו דוב בער, על מה שאמרו חכמינו ז"ל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, היינו שהתענוג נקרא פרנסה, והשם יתברך מתענג בעבודת ישראל, וישראל גורמים תענוג לאביהם שבשמים. וזהו יתן מעדני מלך, שמי שזוכה לעבוד השם יתברך באהבה שלימה וגמורה אהבה כהתענוגים, הוא יתן מעדני מלך, שגורם תענוג להשם יתברך, וישמח ה' כמעשיו. ע"כ. וע"ע פרשת תולדות ד"ה ויתן לך; פרשת וארא ד"ה או יאמר דהנה האדם; פרשת בלק ד"ה הן עם כלביא; פרשת כי תצא ד"ה כי יקרא קן צפור; קדושה לפורים הקדושה השלישית אות א. י. ע"י פרשת בראשית ד"ה או יבואר בפסוק ונהר: ידוע הוא שצריך כל איש הישראלי להתדבק תמיד במדות טובות ובמדות ישרות לעשות נחת רוח להבורא ברוך הוא, והעבודתו הוא יהיה בכדי שיתפאר עמו השם יתברך, כמו שאיתא בפרקי אבות 'רבי אומר איזה דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהוא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם', וזה שאמרה המשנה במתק לשונה 'כל שהוא תפארת לעושיה', דהיינו כדי שיתפאר עמו השם יתברך שהוא עושה הכל. אבל כאמת לכאורה קשה מה זה להשם יתברך לבני אדם, והלא יש לו כמה מלאכי מעלה אשר הם משבחים להבורא. אלא שזהו עיקר בחירתו בעמו ישראל, שאף על פי שהם כדיוטא התחתונה, אף על פי כן מתמידים תמיד לעבודתו, וזה ושאמרה ותפארת לו מן האדם, דהיינו שאף על פי שהאדם הוא, בבחינה קטנה שבקטנות, ואף על פי כן עובד את השם יתברך, ודאי הבורא ברוך הוא מתפאר עמו, וזהו ותפארת לו מן האדם, דהיינו מן האדם מגיע אליו תענוג, ועל זה מתפאר עמו. ע"כ. ובפרשת שמיני ד"ה בפסוק ואל בני ישראל: וזה כוונת חכמינו ז"ל 'איזה דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהוא תפארת לעושיה', דהיינו שכל עסקיו יחשוב שיעשה תענוג להשם יתברך שיתפאר השם יתברך עמו, וזהו שיהיה 'תפארת לעושיה', דהיינו להשם יתברך שהוא כראו אותו. ומפרש 'ותפארת לו', כלומר למה הוא תפארת להשם יתברך ממנו ולא מכל המלאכים והשרפים, ואמר 'מן האדם', כלומר עבור שהוא אדם לבוש בגשמיות ואף על פי כן הוא מתגבר את עצמו לעבוד אותו בלב

שהבורא ברוך הוא המשפיע:

איתא בזוהר פסוק הנזכר אמר רבי יוסי ו עד יומא ג ילידא דילה גזמתי ממורי גתו עדן, על ג. ז. כ. ישראל מ, על דרך מ. ישמח אבי, מצות ומעשים לבורא ברוך מ: סין לאביהם ורנסה כביכול.

ת תזריע להאיין, י בחינתו, על דרך עם התלמיד כפי דא 'אביכי', דהיינו ק באותיות להיפך. : כי איתא ברעיא ידין ליגאל ומהם ; כי הוא אותיות ואותיות למפרע, בבחינת חסד, על , שהוא דין. והו דת ישראל לראש רבי יהושע כגמרא יסן נגאלו ובניסן מ קצים לגאולה, (סנהדרין צא א) זכו זרו העולמות כמו רבי יהושע מירי ששת ימי בראשית כ. מ. ע"י פרשת

וכמו ששמעתי ממורי ורבי מהור"ר דוב בער ממעזריטש על פסוק (תהלים קיח, כג) 'מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו', כי מלת 'זאת' נקרא על בחינת נוקבא כידוע (עי' זוה"ק ח"ב לו, ב). והנה כפי שאמרנו לעיל, שעיקר העבודות יהיה רק על סיבת התענוג המגיע לבורא ברוך הוא, ואז נקרא כביכול הבורא ברוך הוא בחינת מקבל. וזהו 'מאת ה' היתה זאת', דהיינו שהקב"ה כביכול יהיה בבחינת נוקבא בחינת 'זאת', 'הוא נפלאות בעינינו', פירוש הוא פלא מאד בעינינו. עד כאן דבריו יא.

והנה בכל אדם יש שלשה בחינות הללו, זריעה והריון ולידה. זריעה, נקראת בחינת התעוררות המעוררת לב בני אדם לעבודת הבורא. והריון, נקראת במי

שרוצה לעשות המצות. ולידה, הוא כשאדם עושה את המצוה ההוא. וזהו שאמרו חכמינו ז"ל (ר"ה ד, א) 'נצבה שגל לימינך בכתם אופיר' (תהלים מה, י) בשכר שישראל מחבבין את התורה יותר ממה שהאומות מחבבין את השגל זכו לכתם אופיר. ולכאורה מה ראו לתפוס במה שמחבבין את השגל, והלא יש כמה וכמה עבירות אשר הם עושין. אלא הנראה כדרך שכתבנו, לפי שבעבירה של משגל שייך משפיע ומקבל, וזהו שאמרו דייקא תאות המשגל, לפי שכנגדם שהם משפיעים ונעשה מהשפעתם עבירה גדולה, אבל לא כן אנו בני ישראל שאנו עובדים את השם יתברך בבחינת מקבל ומשפיע כמו שכתבנו, ובשביל זה זכו וכו' יב.

ל

שלם, ומה בעצמו השם יתברך מתפאר עצמו עם בריותיו יותר מכל המלאכים והשרפים שעובדים אותו. ע"כ. יא. עי' ס' תוספות חיים: ששמעתי מפיו הקדוש של הרב הצדיק הגאון מה' לוי יצחק זצלה"ה שאמר בשם איש אלקי קדוש וטהור מה' דוב בער מ"מ דק"ק מעזריטש זצלה"ה, שאם האדם עובד את השי"ת בגין דיהיב ליה בני חיי ומזוני, או לקבל פרס עולם הבא - עין לא ראתה, הוא עושה בעבודתו את הקב"ה בחינת משפיע והוא בחינת מקבל. אמנם העובד על מנת שלא לקבל פרס, ואין חפצו לא בעבור עולם הזה ועולם הבא, אשר לזה נקרא 'גן עדן', היינו 'גן' לשון 'גנות' ו'עדן' לשון תענוג, ר"ל שזה אצלנו גנות וגנאי לעבוד את השי"ת עבוד התענוג שיקבל בעולם התחתון ועולם העליון, כי רצונו רק לעשות נחת רוח ליוצרו שיקבל תענוג מעבודתו, זה עושה בעבודתו שיהיה הוא המשפיע והקב"ה בחינת מקבל ממנו. ובחינת מקבל נקרא 'זאת', כמו שנאמר ל'זאת' יקרא אשה. וזה שמתמיה הכתוב 'מאת ה' היתה זאת', ר"ל שיהיה מאת הקב"ה בחינת מקבל 'היא נפלאות בעינינו'. עד כאן שמעתי מפיו הקדוש ממש כלשון זה. ע"כ. יב. עי' פרשת ויחי ד"ה וזאת אשר דבר: על פי הפסוק 'נצבה שגל לימינך בכתם אופיר', ואמרו חכמינו ז"ל בשכר שחביבה תורה לישראל כו'. וקשה למה בשכר זה דייקא, הלא הם מחבבים גם שאר תאות. אך הענין, האדם כשנפול במחשבתו איזה תאוה, תאות משגל או שאר תאות גשמיות, יעלה על מחשבתו הנה דבר זה הוא נכרא מאת ה', וכל מה שכרא וכו', והוא חכלית הדבר וטעמו, וכל דבר חכלית וטעם הדבר הוא יותר גדול מהדבר עצמו, ואם כן למה תתאוה לקטן וכלה ונפסד, הלא טוב לי לעבוד ולהיות עבד להבורא ברוך הוא ולאהוב אותו. שהוא חכלית כל דבר. ולא עוד, אפילו אם אתאוה ואשיג איזה תאוה, לא אשיג אלא תאוה אחת בעת ההוא, ובעת אחרת תאוה אחרת, אכן כשאעבוד את הבורא ברוך הוא כאותו התלהבות, אשיג ברגע אחד כל התענוגים. ובדרך זה יכול אדם לכוף את יצרו, לעלות משפל המדריגות לרום המעלות. והנה אף על פי שדרך ההוא טוב. אף על פי כן אינה עיקר עבודת הבורא כזה הבחינה, כי עדיין הוא כעובד את עצמו, מחמת שיש לו תענוג ושמחה בעבודתו. אך העיקר העבודת הבורא כדי לתת נחת רוח להבורא, שיקבל הבורא תענוג ממנו וממעשיו. וישתעשע עמו בשעשוע כאב עם הכן החכם, כמו שאמר הכתוב 'בני אם' וכו', 'ישמח ה' במעשיו'. והנה תאוה העולם הזה הם נותנים לאדם תענוג והאדם מקבל, וכאמת כל תאות העולם הזה כלים ונפסדים וכמה נחשב.

וזוהו שאמר הו
'איתתא'
'מיומא דאיתעבו
לעבוד את הב
הריון כמו שכה
דהיינו עד שעו

ונתתי נגע צרע
וכו' (יד,
בשורה טובה מ
(המצריים) [האו
השמחה כשאדם
הבורא יתברך, וכ
הפנימיות שבתון
מעלה אותו, והחי
שהוא זורק החיצו
כי הפסולת שבח
וכאן שצוה השנ
נשמה' משבע ע
הניצוץ היה בתו
רש"י בשורה מ
שהם הניצוצות, ו
על שמחה, וזהו
ה

ותאות המשגל הוא ל
שמשפיע לזולתו. וזהו
תענוג ממה שמשפיע,
שמחה ותענוג להבורא
מצינו שנקראת 'אשה
וכתיב (הושע ב, כא) 'ז'
תזריע', פירוש הזרע
הולדתה זכר כו', כי
חמשה תלמידים.

79 וזהו שאמר הזוהר איתתא מיומא וכו', 'איתתא' הוא כנסת ישראל יג, 'מיומא דאיתעברת' דהיינו מעת שמתחיל לעבוד את הבורא אז נקרא בבחינת הרון כמו שכתבנו, 'עד יומא דיולדת' דהיינו עד שעושה המצוה שאז נקרא

בבחינת לידה כנ"ל, 'לית לה בפומא אלא ילידא דילה אי להוי דכר' דהיינו שיהיה עבודת המצוה בבחינת דכר, ואז גורם שפע בכל העולמות יד. כן יזכנו השם יתברך לעבוד אותו בבחינות הנ"ל, אמן:

פרשת מצורע

ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם וכו' (יד, לד). עיין ברש"י שהוא בשורה טובה מפני האוצרות שהטמינו (המצריים) [האמוריים]. הכלל, העיקר השמחה כשאדם מעלה ניצוצות לעבודת הבורא יתברך, וכשאדם מעלה ניצוצות, אז הפנימיות שבתוך הניצוצות ההוא הוא מעלה אותו, והחיצונית הוא זורק, ומחמת שהוא זורק החיצונית מזה בא הנגע בבית, כי הפסולת שבתוך הניצוץ הוא מסריח. וכאן שצוה השם יתברך 'לא תחיה כל נשמה' משבע עממין (דברים כ, טז), רק הניצוץ היה בתוך הבתים, וזהו שפירש רש"י בשורה מפני האוצרות שהטמינו שהם הניצוצות, וזהו בשורה טובה שרומז על שמחה, וזהו עיקר השמחה מעליות הניצוצות.

ואשה אשר ישכב איש אותה שכבת זרע ורחצו במים וטמאו עד הערב (טו, יח). ופירש רש"י גזירת הכתוב שחטמא האשה בביאה וכו' א. דברי רש"י לכאורה הם אינם מובנים. ונקרב אל השכל, כי הנה לכאורה יפלא בעיני אדם על מה צותה התורה לטמא בשכבת זרע, הלא הוא צווי השם יתברך. רק העיקר הוא, כי בוודאי שכבת זרע אינו מטמא כי הוא צווי השם יתברך, רק כי לא אפשר לאדם להכניע היצר ולהגביר עליו שלא להיות חושב כלל להנאתו רק המצוה, ומשום הכי בא פסולת בדבר שחושב גם כן להנאתו, ולכן שכבת זרע מטמא עבור פסולת שיש בו. והנה הדבר הזה דומה למלך אדיר וחזק שהיו ב' עבדים שהם פרתמים, וצוה להם לעשות לו מלאכה, ועשו שניהם חק

ותאות המשגל הוא להיפך, האיש ההוא המשפיע והאשה המקבלת, והוא יש לו תענוג ממה שמשפיע, הגם שמשפיע לזולתו. וזהו כוונת הגמרא 'בשכר שחביבה תורה לישראל כשגל לאומות העולם', שהמשפיע יש לו תענוג ממה שמשפיע, כך חביבה תורה ועבודת הבורא לישראל, שעיקר עבודתם היא בחינת נותן, שהם משפיעים שמחה ותענוג להבורא יתברך. ע"כ. יג. ראה גם אוה"ח כאן: עוד ירמוז הכתוב על כנסת ישראל, אשר מצינו שנקראת 'אשה' בדברי הנביאים, דכתיב (ישעיה נד, ה) 'כי בועליך עושיך', וכתיב (ספ' ו) 'ואשת געורים', וכתיב (הושע ב, כא) 'וארשתך לי וגו'', 'איזה ספר כריתות' וגו' (ישעיה ג, א). ועליה אומר הכתוב 'אשה כי תזריע', פירוש הזרעת מצות ומעשים טובים, על דרך אומרו 'זרעו לכם לצדקה', וילדה זכר, פירוש תהיה הולדתה זכר כו', כי בחינת הזכר היא בחינה עליונה מבחינת הנקבה כו'. ע"כ. יד. וע"ע ליקוטים ד"ה חמשה תלמידים. א. ז"ל רש"י: גזירת מלך היא שתטמא האשה בביאה, ואין הטעם משום נוגע

הוא
וזהו
שגל
שכר
ממה
כתם
במה
זכמה
כדרך
שייך
תאות
זיעים
ל לא
השם
כמו
ע"כ.
שאמר
זשי"ח
זקב"ה
ס' הזה
וגנאי
לייצרו
מקבל
ה מאח
יב עי
בשכר
האדם
א נברא
מהדבר
ה אותו
ההוא
ענוגים
א טוב
תענוג
מעשיו
ה תאוה
נחשב.

Griinvald, Moshe ben Amram, 1853-1910

19

ספר

ערוגת הבשם

חידושי אגדה
על
חמשה חומשי תורה

אשר השאיר אחריו ברכה
הרב הגאון הצדיק המפורסים בכל קצווי ארץ
בתורתו וצדקתו חסידותו ופרישתו
מן **משה** בן הרב הגדול הצדיק חריף עצום
המפורסים בשם טוב מו"ה **עמרם** זצלה"ה

גרינוואלד

מק"ק טשארנא

בעהמ"ח ספרי ערוגת הבשם ועוד
שהיה אב"ד ור"מ בק"ק הומנא ובק"ק קליינווארדיין
ואח"כ בק"ק חוסט יצ"ו
ושם חלקת מחוקק ספון

ספר ויקרא

נערך ונסדר על ידי

הרב אהרן שפירא

נאראל - בני ברק

יוצא לאור על ידי נכד המחבר

יהושע בהר"ר דוד גרינוואלד

ברוקלין

שנת תשע"א

רים
מה.
יאת
לי,
ז"ל
זאת
זשו
הכל
זכל
הן
מש
שה
ז"ל
קן
רט
זול
ה'
זא
אל
זלו
לוי

תוריע

74 וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תוריע וילדה זכר וגו' [יב, א-ג]. כבר העירו המפרשים^א, דלא הוי ליה למימר אלא אשה כי תלד זכר. ורז"ל [נכוח ס, א] דרשו מכאן, אשה מזרעת תחילה יולדת זכר. ונריך להזין, למאי הוורך רחמנא לאשמעינן כזה, הלא כל המורה כולה אינה אלא להורות דרכי השי"ת, ואיזה רמיזא דחכמתא נפקא לן מזה.

שס, או בגזרות ח"ו, ככני ענק, כנודע מחמשת המינים [מיקוי ויהי מיקון כל נה, א]. והקצ"ה צהטרפו מחשבה טובה למעשה, מקדש הנקודה זעירא מחשבתו הראשונה, כמו הלצנה צחידושה, כזה ראה וקדש. ורמזה לנו המורה הקדושה, החודש הזה לכס וגו' [שמות יב, ג], עיי"ש צדכ"ק, ודפח"ח וש"י.

75 ונראה צס"ד, על פי מה דמבאר בספר הקדוש תפלה למשה [סוף] פרשת פקודי להה"ק מהר"ם מסאמבור זי"ע, דהנה, צהתעורר אדם צהתעוררות לבו לעבודתו ית"ש, טרם כל הוא צמחצתו נקודה קטנה צשלימות. ורזונו צלב ונפש לעשות רצון קונו צשלימות, צלי שום פגם ח"ו, וצלי פסול צלתי להשם לצדו, מתחדש צקרצו לעשות רזונו יצנרך שמו. וצהויא צמחצתו מכח אל הפועל, על ידי תורה או תפילה, או מעשה המצוה, יגיעו צמעשה המצוה או צה' מוצאות הפה שמוציא תורה ותפילה, הרבה שינויים. שצשתנה הדבר מכמות שהיה צהתחדשות מחשבתו, שהיתה רק לרזונו ית"ש. ונשתנה, או ע"י עמלק - אשר קרך צדך, או לעשות

והנה, ידוע^ב דצכל הענינים יש צחינת הריון, ועיבור, ולידה. כשנתעורר הדבר צמחצבה, או היא צצחינת זריעה, ושוב כשנגמר צלבו כיצד וצחינה אופן יציא הדבר לידי גמר, הרי הוא צצחינת עיבור, עד שיצא הדבר מכח אל הפועל, ואז היא צצחינת לידה. והנה, עיקר תולדותיהם של צדיקים הם מצות ומעשים טובים [רש"י בראשית ו, ט ד"ה אלה מולדות^ג], ויש צזה צחינת לשמה, ושלל לשמה. והחילוק הוא, דצעושין לשמה נאמר [תהלים סמ, לה] תנו עוז לאלקים, וכתיב [שם סג, ט] כי תמכה ימינך. ופירש צצינה לעתים [מ"א דרוש ג לראש השנה] על ידי תומי כציכול נעשה תמיכה בעליונים^ד, וזה הוא צחינת דכר משפיע. משא"כ מאן דעבד שלל לשמה, הוא צצחינת מקבל, כמו נוקצא. והנה, לעשות המצוה צשלימות, צלתי מערובת מחשבה זרה ופניה,

א. עיין שפתי חכמים כאן, ועוד רבות.
ב. ראה קרושת לוי ריש פרשת תוריע במאמר האחרון על הפסוק אשה כי תוריע; אור המאיר פרשת קורה באמצע מאמר הראשון.
ג. שם ברש"י לא נאמר אלא 'מעשים טובים'.
ד. עיי"ש הלשון: בהיות נפשי מטוהרה, שהיא דבקה ללכת אחרוך, לשמור חקך ולדרוף אחר מצותיך, או כי תמכה ימינך, נפשי זאת בהיותה נתונה בקרבי, היא תומכת ונותנת סעד כציכול אל ימינך הנאדרי בכח וכו'.

הוא עבודה קשה שבמקדש. אבל על כל פנים תחילת המחשבה, לריך שיבא התעוררות ע"י מחשבה זכה של יראה, למיעבד בלתי להשי"ת לבדו. ואז השי"ת מקדש הנקודה הפנימית שבו, ועוזר ויגן ויושיע, שיבא הדבר מכח אל הפועל בבחינת דבר, כנ"ל. והנה, יראה שמים מכונה בשם 'אשה', כדכתיב [משלי לא, ג] אשה יראת ה' היא תהלה, וכידוע למשכילים". והיינו דאמר קרא, אשה כי תזריע, דאם על כל פנים הבחינת זריעה היא ע"י התעוררות יראה, אזי וילדה זכר. יעזור השי"ת, שגם גמר הפעולה שהיא בחינת לידה, יהיה בבחינת דבר, על דרך תנו עוז לאלקים. L

7c א) אשה כי תזריע וגו' [וי, ג]. במדרש [ויקרא רבה יז, ג] הדא היא דכתיב [איוב לו, ג] אשא דעי למרחוק ולפועלי אתן זרק וכו', מחשבין לשמו של אברהם אבינו ע"ה דכתיב ציה [בראשית כג, ד] וירא את המקום. נראה לי בס"ד, ואפרש עוד מאמר המדרש [בראשית רבה נג, א] וירא את המקום מרחוק, הדא היא דכתיב [ישעיה ג, ג] יחינו מיומים ציוס השלישי יקימנו ונחיה לפניו וכו', בזכות יוס השלישי של אברהם, דכתיב ציה וירא את המקום מרחוק. על פי מה שפירשתי במקום אחר, והיה מדי חודש בחדשו ומדי שנת בשנתו [ישעיה סג, כג], על פי מה שכתוב בספר הקדוש מגיד דבריו ליעקב, ענין שאמרו רז"ל [מגינה יב, א]

ה. עיין זוהר ח"א קכד, א, ועוד.

ו. עיין בפרשת וארא במאמר המתחיל וארא, הראשון, ד"ה והא דקאמר.

ז. עי"ש בפרשת וישלח קרוב לסוף המאמר הראשון.

ח. ראה מדרש רבה שיר השירים ה, ג: פתחי לי,

שאמרתי לעולם די. דיו"ד היא בחינת חכמה, שהיא מדרגה היותר גבוה שאפשר להשיג, וד' הוא מלשון דלת, היינו בחינת פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם". וזה שאמר לעולמו ד"י - בחינה זו, שדי אס תפתחו לי בחינת דלת, ואני ארוממכם עד בחינת יו"ד. כך הבנתי בס"ד, בתוספות נוסף משלי.

והיינו דכתיב 'מדי' חודש בחדשו, ו'מדי' שנת בשנתו, דקאי על בחינת אהבה ויראה של כל אחד ואחד. ולא תאמר דוקא בתכלית השלימות, אלא אפילו צמי שאכלו בחינת חודש ושנת רק בחינת 'די' כהנ"ל.

ובזה י"ל על פי דרך מוסר, מה דאיתא בסיפור האר"י¹ וירא את המקום מ'רחוק' בגימטריא שד"י. וענינו יש לפרש, הא דלא הראהו השי"ת לאברהם אבינו ע"ה את המקום עד יוס השלישי, דהשי"ת ראה שיהיה העבדות בבחינת אתערותא דליה. והנה, כשאמר לו קח נא את בנך וגו', נתעורר צו רגש קודש של אהבה על ידי אתערותא דלעילא, ואין חידוש כל כך מה שנודרו לקיים המצוה. ושזו סילק מאתו זה ההתעוררות, באופן שיהיה עבודתו על ידי אתערותא דליה. והיינו ציוס השלישי וירא את 'המקום' ית"ש, מלשון צרוך המקום צרוך הוא - מרחוק. פירוש שנתרחק מאתו אתערותא שבה לו מלמעלה, וזה בחינת

רבי יסא אמר, אמר הקב"ה לישראל, בני פתחו לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחב, ואני פותח לכם פתחים שיהיו עגלות וקרניות נכנסות בו.

פ. ראה ליקוטי הש"ס מסכת אבות, על המשנה נתאי הארבל.

שד"י. והיינו דא

ובזה אתי שפי מיומים א

יקימנו, דכתיב צי

ידוע לאתערו המתקיים, כדאי

ענין גדלות ראי

דהוא בחינת אתו

אם המקום מו

בחינה הנ"ל, בא

ויובן צוה הא

[ראה שם יא

נולדו אבות, דכ

הוא החודש השני

פירש רש"י ור"ה

כבר נולדו, עי"ש

ליה לקרות לניסן

נולדו צו אבות

הקדושים, דעיק

המה. והנה, צו

דלעילא, כמו שו

דור ודור אשר ג

הוא בחינה הנ"ל

להתחיל עבודת

דליה. כמו שבה

י. עיין עוד לקמן

השמיני.

יא. עיין ערבי נחל

ועש; בדרוש לשב

בדברי רבינו בפרע

השלישי; פרשת יו

השלישי; שם על א

22

היא בחינת חכמה, ה שאפשר להשיג, זו בחינת פתחו לי אפתח לכם פתח וזמר לעולמו ד"י - זו לי בחינת דלת, יו"ד. כך הבנתי ופך משלי.

ש בחדשו, ו'מדי' על בחינת אהבה ולא תאמר דוקא זפילו בני שאלנו ונתת ד'י כהנ"ל.

וסר, מה דאיתא ירא את המקום וענינו יש לפרש, ברהס אבינו ע"ה זי, דהשי"ת רצה אשתרותא דיליה. את בנך וגו', ! אהבה על ידי דוש כל כך מה סילק מאתו זה עבודתו על ידי השלישי וירא את יך המקום ברוך שנתרחק מאתו לה, וזה בחינת

יראל, בני פתחו לי ל מחט, ואני פותח ו נכנסות בו. ז. על המשנה נתאי

שד"י. והיינו דאמר רבינו 'רחוק' בגימטריא שד"י.

ובזה אחי שפיר מאמר המדרש, יחיינו מיומים אלו ב' ימים, זיום השלישי יקימנו, דכתיב זיה וירא את המקום מרחוק. דידוע דאשתרותא דלעילא אינו דבר המתקיים, כדאיתא בספרי מוסר"א, דזה ענין גדלות ראשון. משא"כ זיום השלישי, דהוא בחינת אשתרותא דלתתא, בחינת וירא את המקום מרחוק - בגימטריא שד"י, בחינה הנ"ל, באופן זה יקימנו ונחיה לפניו, וא"ש בס"ד.

ויובן בזה הא דאמרין בפרק קמא דר"ה [ראה שם יא, א] רבי יהושע אומר בניסן נולדו אבות, דכתיב [מלכה א ג, א] בחודש זיו הוא החודש השני, - שנולדו בו זיומני העולם, פירש רש"י [ר"ה שם ד"ה שנולדו] כשנתחדש אייר כזר נולדו, עיי"ש. והוא פלא, א"כ יותר הוי ליה לקרות לניסן חודש זיו. ולהנ"ל י"ל, ענין נולדו בו אבות, היינו המדות של אבות הקדושים, דעיקר תולדותיהם של זדיקים המה. והנה, בניסן הוא בחינת אשתרותא דלעילא, כמו שהיה בפסח מזרים, וכן בכל דור ודור אשר גאלנו וגאל את אבותינו. ואייר הוא בחינה הנ"ל שנסחלק אותה הארה, ולריך להתחיל עבודת הקודש בבחינת אשתרותא דיליה. כמו שזא המנוה וספרתם לכם ויקרא

י. עיין עוד לקמן בפרשת תוריע על הפסוק וביום השמיני. יא. עיין ערבי נחל פרשת שמות; מאור ושמש פרשת ויגש; בדרוש לשבת חול המועד סוכות. ועיין עוד בדברי רבינו בפרשת וארא במאמר המתחיל וידבר, השלישי; פרשת יתרו במאמר המתחיל וישמע יתרו השלישי; שם על הפסוק אנכי ה"א, ועוד רבות.

כג, טו], ששהא ספירה לכל אחד ואחד [מנחת סה, ג]. וידוע יב [ראה פרס רמונים שער יד פרק א; ען חיים שער לד פרק ג] דבכל דבר שבקדושה נשאר הרושם קיים, והיינו דקרי ליה לאייר חודש זיו, על שם שבניסן נולדו זיומני העולם.

וי"ל דלהכי התחיל שלמה המלך ע"ה לבנות הבית בחודש אייר. דידוע יב דרוחניות מכלי בית המקדש, הוא מעבודת הקודש של תורה ומעשים טובים של אישי ישראל ותפילתם, ואינו מתקיים אלא מה שהוא ע"י אשתרותא דידהו. וזה בחינת חודש אייר שהוא חודש זיו, וא"ש בס"ד.

ובזה יובן בס"ד על נכון מאמר הכתוב, אשא דעי למרחוק - בגימטריא שד"י, בחינת שאמר לעולמו די, הוא בחינה הנ"ל. ועל ידי זה לפועלי אתן זדק, דאי לאו הכי היה ראוי ונוח לו לאדם שלא נברא [עירובין יג, ב]. השתא מיהת דהשי"ת ברא עולמו בבחינת זו שאמר לעולמו די, דממנו נלמד ענין פתחו לי פתח כחודו של מחט, כדפרישית, וממילא אתן זדק לפועלי שצראנו ית"ש.

ובזה יובן בס"ד המשך מד"ר הנ"ל, דהא מבואר בקדמונים ענין אשה מזרעת תחילה יולדת זכר, קאי על דרך המוסר על עיקר תולדותיהם של זדיקים שהם מעשים טובים [רש"י בראשית ג, ט ד"ה אלה תולדות]. ואם הוא בבחינת אשתרותא דלתתא, אז חלד זכר, שהוא

יב. ראה לעיל בדברי רבינו בפרשת שמיני במאמר על הפסוק ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה', השלישי, ובפרשת שמות על הפסוק וימת יוסף וגו'. יג. כן הוא בערבי נחל בפרשת תרומה בשם האלשיך הק', אך לפנינו באלשיך ל"מ, אך כן הוא בכלי חמדה למהר"ש לנייאדו בריש פרשת תרומה, ורבינו מביאו בכמה מקומות.

חייב בכל המצות י', וזה כענין מצוה גוררת מצוה [אבות פרק ד משנה ב]. והיינו דאמרו במדרש רבה, הדא היא דכתיב אשא דעי למרחוק ולפועלי אתן נדק, והוא בחינה שנאמר באברהם אבינו ע"ה, וירא את המקום מרחוק. ואמי שפיר דקאמר מחשבין לשמו של אברהם אבינו, דכתיב ביה וירא את המקום מרחוק, וא"ש בס"ד.

אשה כי תוריע וגו' [יב. ב]. במדרש תנחומא [תוריע ג] הדא היא דכתיב [איוב לו, ג], אשא דעי למרחוק ולפועלי אתן נדק, היה איוב רואה את הבני אדם, ואשה יולדת זכר, והספינה שטה במוך הים אנבע על אנבע, ותמה על הדברים האלו, אמר אשא דעי למרחוק ולפועלי אתן נדק, והוא פלא, ועיין בספר ישמח משה [כאן ד"ה במדרש תנחומא]. ונראה לפרש בס"ד, ואקדים הא דרצא בחר דמסיים כלותא, אמר אלקי עד שלא נוצרתי וכו' הרי אני לפניך ככלי מלא בושא וכלימה [ברכות י, א]. לכאורה, כיון שאמר עכשיו שנוצרתי כאילו לא נוצרתי, תו למה לי. ונראה דאין מעלה בעני מזד שמכיר פחיתות עצמו, ולא ישובח עני שאין לו מה לאכול, במה שלא מדמה בדעתו שהוא עשיר גדול. אבל לא סגי בזה לחודא, אלא שצריך להעלות על דעתו, אילו היה מתנהג בצדק הראוי, כמה היה אפשר לו לעלות מעלה בקודש, ועמה הריע את מעשיו, והוא שפל ונבזה. ובהעלותו זאת על דעתו, הוא מתמלא בושא וכלימה. והיינו דאמר, לא די במה שאני כאילו לא נוצרתי, אלא הריני ככלי מלא בושא וכלימה.

ועל דרך זה פירש במדרש שמואל, משנה דעקביא בן מהללאל [אבות פרק ג משנה א, ד"ה אי נמי], הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה, דע מאין באת ולאן אתה הולך וכו', והדר מפרש מאין באת, מטפה סרוחה. ולכאורה למאי תני והדר מפרש, הוי ליה למימר מיד מאין באת, מטפה סרוחה. אבל האדם מורכב מגוף ונפש, והנשמה היא חלק אלקי ממעל, והיא תשוב אל בית אביה אחרי הפרדה. ולא סגי אם מסתכל אדם בפחיתותו לבד, דעל ידי זה לא יחשוב לו עון אשר חטא. כי ידמה שאדם פחות ושפל כמוהו, ראוי ועלול הוא לכך, וכדאמר איוב [איוב יב, ג] אף על זה פקחתי עיניך. ולכן הזהיר שיסתכל בשני פנים, מתחילה אמר על מעלת נשמתו, מאין באת ולאן אתה הולך. אלא דבהא לא סגי, דא"כ יבא לידי גדלות. ושוב יסתכל על שפלות גופו, מאין באת, מטפה סרוחה וכו'.

ובבבן בן בעניני הענינות, בענוה לחודא לא סגי ואינה מעלה. כי אמור יאמר, אמת שהוא שפל וחדל אישים, אבל בלתי אפשר לו להיות במדרגה למעלה מזה. ולכן צריך להסתכל כיצד הוי מצי להיות, ומכל מקום הרי הוא כמו שהוא אדם מועט לעולם השפל, ועל ידי זה ימלא בושא וכלימה.

ובזה יש להבין הא דאמרו רז"ל [סולק פט, א] לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם כי אחס המעט מכל העמים [דברים י, ז] ופירש רש"י [שם ד"ה כי אחס], אפילו בשעה שהקב"ה משפיע לכם גדולה, אחס ממעטים את עצמכם. וצריך ביאור, (היכן) [מהיכן] הוא

יד. ויובן הדבר עפ"י דאמרינן [בלה רבתי, א] הוא למטה והיא למעלה ח"ו דרך עזות והבן ודו"ק. (ס"ט)

זה. אבל העני הא דקאמר ר לכם אנשים והכוונה, דע' וידעו כי באו ומעיקרא היו עוד יותר בוש שהקב"ה נותן עצמם. דמתר ראויים להטע בשעה שהקב דבאמת המה כל שכן דיתג הם מ

והנה, איוב היה, ע"י שיחגאה נמי, אדרבא, ורימה ותולע אמרו רז"ל ב אדם יחידי, העולם. ולכן ותועבת ה' כ מקצתיה [סוט שפירשתי] [כפ הפסח], ודאי כנגד השפלי שמכיר שפלו מדקדיקין אן

טו. עיין בדבר הקרב אלך, ו טז. בגמרא ע בו אחר משמ

למען דעת כמה היה אפשר לו להחטלות, עד שכל העולם כולו כדאי הוא לו לחודיה.

והנה, איוב התרעם משני פנים, כדפרישית, מתחילה מחמת גדלו, ושני מחמת שפלות האדם. אבל אח"כ הסתכל שהשי"ת יצר יצוריו באופן שהאדם יוכל ליקח מזה לקח טוב ומוסר השכל, שיסתכל בגדלו, שהיה אפשר לו להחטלות, ולעומת זה בשפלותו, ומה יתמלא בושח וכלימה, וכל שכן שלא יתרעם ח"ו. והיינו דאמר, ראה איוב בני אדם, היינו שכל באי עולם הם בניו של אדם אחד, כלומר, שנברא אדם יחידי. גם ראה והסתכל שאשה יולדת זכר, היינו מאין באת, מטפה סרוחה. והם שניהם בנושא אחד, גודל מעלת האדם מחד אחד, ושפלותו מחד אחר, שניהם יחדיו גרמו לו ששקע מהתרעמותו. אלא, דאם נכון הדבר, שעל ידי זה יתמלא האדם בושח וכלימה, א"כ יוקשה לאידך גיסא. כיון שטיקור חכלית בריאת האדם היתה להטיבו בחטירתו, ובלא זה לא היה מגיע לו שכר כי אם במתנת חנם, והוא ליה נהמא דכסופא. וכיון דמכיר ומבין שפלותו, א"כ כל שכן דהוי ליה נהמא דכסופא טפי, דהיה אפשר לו לזא לדי שלימות ולא זא. אבל י"ל, דמכל מקום בשביל הא גופא שידע ומכיר שפלות שבו, בשביל זה בעצמו הקב"ה נותן שכרו. כמאמר הכתוב, לא מרוכס וגו' חשק ה' בכס כי אחס המעט, בשביל שאחס ממעטים עצמכם חשק ה' בכס.

לא מינה ולא מקצתה מי זוטר דכתיב ביה תועבת ה' כל גבה לב. וברש"י שם, לא יחפוץ אדם לא בכולה ולא במקצתה דמי זוטר מאי דקרי ליה קרא תועבת ה'.

זה. אבל הענין יובן, על פי מה שפירשתי^א הא דקאמר רש"י בפרשת דברים [א, יג], הצו לכם אנשים חכמים, פירש רש"י, כסופים. והכוונה, דע"י שיתמנו לראש, מזה יכירו וידעו כי באמת נשמחם היא משורש גבוה, ומעיקרא היו ראויים להתמנות, ומה יתמלאו עוד יותר בושח וכלימה. והיינו דאמר, דבשעה שהקב"ה נותן להם גדולה, הם ממעטים את עצמם. דמתחילה יש להם אמתלא דלא היו ראויים להחטלות הרבה יותר ממה שהם, אבל בשעה שהקב"ה משפיע להם גדולה, יבינו דבאמת המה מעיקרן היו מוכשרים לכך, א"כ כל שכן דיתמלאו בושח וכלימה, ועל ידי זה הם ממעטים עצמם עוד יותר.

והנה, איוב מתרעם על מדותיו של הקב"ה היה, וזה אפשר משום ב' סיבות, או ע"י שיחגאה בדעתו לאמר, חף אני מפשע. ואי נמי, אדרבא, ע"י שנבזה בעיניו לאמר בשר ורימה ותולעה, א"כ איך ידקדקו אחריו. והנה אמרו רז"ל בסנהדרין [ראה שם לו, א] למה נברא אדם יחידי, שחייב אדם לומר בשבילי נברא העולם. ולכאורה, אין לך גאות גדול מזה, ותועבת ה' כל גבה לב [משלי טו, ה], לא מנייה ולא מקלתייה [סוטה ה, א^א]. אבל הענין על פי מה שפירשתי [בפרשם זא על הפסוק ויאמר וגו' זאת חוקת הפסח], ודאי לא נאמר כנגד הגאותנים, אלא כנגד השפלים והענוים. שמה יאמר מחמת שמכיר שפלותו, א"כ לא יתפס בעונו, ואין מדקדקין אחריו כ"כ. לכן נברא אדם יחידי,

א. עיין ברברי רבינו בפרשת תצוה על הפסוק ואתה הקרב אליך, הראשון, קצת באופן אחר. ב. בנמרא שם: אמר רב תלמיד חכם צריך שיהא בו אחר משמונה בשמינית וכו', א"ר נחמן בר יצחק

ל, משנה
ג משנה א,
אין אחת
לאן אחת
ג, מטפה
פרש, הוי
סרוחה.
זמה היא
ית אביה
זכל אדם
יצ לו עון
ות וספל
זמר איוב
זכן הזהיר
זל מעלת
זלך. אלא
זית. ושז
ג, מטפה

אודא לא
ר יאמר,
זבל בלתי
זזה. ולכן
ית, ומכל
נט לעולם
כלימה.

ולין פט, א
ז ה' בכס
זן ופירש
שהקב"ה
טיס את
זקן הוא
ז"ק. פ"ט

אלא דקשיא ממה נפשך, כיון דבאמת הוא
 בא מטפה סרוחה, וסופו רימה
 ותולעה, אין חידוש אס נבזה בעיניו נמאס.
 אבל מנינו שהקב"ה שם בטבע, דכל נדמה
 שהוא פחות וקל מחברו, הוא יותר עלול
 להתגשאות. כדמנינו דדבר שיש בו כבדות,
 הוא טובע במים, ומשפיל עצמו, ודבר קל הוא
 מרחף ונף על פני המים. וכגון עך, ששט על
 פני המים, וכל כמה שהוא קל יותר, יותר
 קפא^ל, ועך נרקב, הוא לגמרי למעלה מן
 המים, ואינו שוקע כלל. וכמו כן מנינו נקדושי
 מט, בן סימן לגסות, עניות, ועניות צבבל הוא
 דאיכא, מאי עניות, עניות דתורה. א"כ אף
 מי שהוא באמת שפל, מן דרך הטבע היה לו
 להתגשאות. אבל אס מכל מקום מכיר שפלותו,
 על זה גופא הקב"ה קובע לו שכר משלם. ועל
 דרך זה פירש בספר קדושת לוי^י, כי לא בזה
 ולא שקץ ענות עני [מהלכים ב, כה] פירוש,
 עניוותו של עני, ודו"ק.

ובזה נבא אל המכוון, איוב ראה בני אדם,
 וגם ראה אשה יולדת זכר כהנ"ל, וזוה
 נתמלא בווה וכלימה. אלא דעל ידי זה הדר
 קושיא לדוכתא, על מה שוא בראת כל בני
 אדם, כיון דסוף סוף הוי ליה נהמא דכסופא
 טפי. ועל זה ראה ספינה מהלכת על גבי מים
 אצבע על אצבע, אלמא דהטבע הוא דדבר קל
 הוא מתגשא. א"כ על זה גופא שאדם שפל
 נתמלא בווה וכלימה וענוה, על זה גופא
 מגיע לו שכר. ועל זה אמר, אשא דעי

יז. ראה סוכה ג, א, בשעה שכרה דוד שיתן קפא
 תהומא, וברש"י שם, צף התהום למעלה ויצא, ויצף
 הברזל [מהלכים ב, ו], מתרגמינן וקפא פרולא.
 יח. עיין ישבח משה פרשת וישלח על הפסוק קטונתי

למרחוק, כלומר, אס אשקול ואשא בשכלי,
 שאני יודע ומכיר כמה אני מרוחק מהשלימות,
 מזה לפועלי אתן נדק, מזדיק אני פעליו של
 מקום ית"ש, כי לא עולתה בו, ומזדיקני
 שפעלני ובראני, ודו"ק. L

אשה כי תזריע וגו' [וי, ג]. במדרש רבה
 [ויקרא יד, א] הדא היא דכתיב [מהלכים
 קלט, ב] אחור וקדם לרתני, עיי"ש. ונראה לי
 בס"ד, על פי מאמר הכתוב, בראשית ברא
 אלקים [בראשית א, א] ואמר רז"ל [ב"ר יב טו; רש"י
 שם ד"ה ברא], מתחילה עלה במחשבה לפניו
 לבראות העולם במדת הדין, ראה שאין העולם
 מתקיים, הקדים מדת הרחמים ושיתפה למדת
 הדין, והיינו דכתיב [בראשית ג, ד] ביום עשות ה'
 אלקים ארץ ושמים. ופירשנו בס"ד^י על פי
 מה שאמר רז"ל [ברכות י, א], רב אלכסנדר
 בחר דמללי אמר, רבון העולמים גלוי וידוע
 לפניך שרצונינו לעשות רצונך, ומי מעכב שאור
 שבעיסה וכו'. והנה, על כל פנים בעינן שיהיה
 הרצון רצון גמור, ובזה לא שייך שאור
 שבעיסה, דזה אינו אלא לעכב שאי אפשר
 להוציא המחשבה מכה אל הפועל. ולפי זה
 אחי שפיר, בראשית, קאי אמתחשבה, בזה
 באמת העולם נידון על פי מדת הדין, משא"כ
 ביום עשות, שבה לידון על מעשה העולם, דן
 במדת הרחמים.

ואתי שפיר בס"ד הא דאמרין בר"ה [י, ג] רבי
 אלעזר רמי, כתיב ולך ה' חסד, וכתיב כי
 אתה תשלם לאיש כמעשהו [מהלכים סג, יג],

שמביא דברים אלו "על פי מה ששמעתי ממורי
 הצדיק וקדוש מלובלין".
 יב. ראה עוד בדברי רבינו בפרשת אמור על הפסוק
 וכי תזכחו.

במחילה כי
 קאי אמתח
 ולכסוף, ה'
 ליד
 ובוה אחי
 מידע
 החסד. על ו
 ב ד"ה כמאן
 [שם יא, א], ג
 אלו ואלו דו
 במחשבה לב
 והנה, סוף
 בעו
 הראשון הסב
 על מחשבה
 לפעול, והת
 גמר הפעו
 הוא בשביל
 צביל תורה
 בראשית א, א ד
 תחילה, וצפ
 שנתקיימה
 נתקיימה ב
 שעל כל כ
 רצונך, א"י
 בראשית, ו
 ובוה יובן
 רז"י
 יולדת זכ
 והמפרשים
 ולפענ"ד ו
 כ. ראה רבי

לה שמזרעת, היינו משוקתה ומשק לצעלה. והוא הדין איפכא, אללו פועל הזריעה משוקתו לעזר שכנגדו. א"כ אחי שפיר, אם היא מזרעת תחילה יולדת זכר, ואם הוא מזריע תחילה יולדת נקבה. והבורא ית"ש נטע ענין זה בטבע, דממנו ניקח דעיקר הכל הוא המחשבה, כדכתיב בראשית - דכפעולה וגמר הדבר אין לאדם מידי. דאילמלא הקב"ה עזרו אין יכול לו [קידושין ג, ב], והכל מגיע לאדם בעד רצונו ומחשבתו.

ובזה יש לפרש מדרש פליאה הובא בספרים, לא נתקררה דעתו של איוב, עד שהגיע לפרשת כי תזריע. איוב החרעס על מדותיו של השי"ת, דחישב עצמו לזדיק, אבל באמת, מי הקדימני - כתיב [איוב מא, ג]. אבל קשה על זה, א"כ לאיזה צורך ברא הקב"ה את העולם. אבל כיון שהגיע לפרשת אשה כי תזריע, דמוכח מזה דעיקר יצירתו של אדם היא ע"י מחשבה, מזה הבין שהוא עיקר פעולת אדם. L

7 (ד) אשה כי תזריע וגו' [וי, ג]. פירש רש"י → [ד"ה אשה], אמר רבי שמלאי, כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף [ויקרא רבה יד, א]. ולריך ביאור, אטו מקמי הכי לא כתיבי תורת האדם. וטו, מאי תורת בהמה דקאמר, הא לאדם נאמרה פרשה של מעלה נמי.

ונראה לי בס"ד, בהקדם מדרש פליאה, לא נתקררה דעתו של איוב, עד שהגיע לפרשת אשה כי תזריע. ונראה לי, דמבואר בספרים הקדושים [וזהו הק' פרשת תצוה ח"ב קפא, ג]

בתחילה כי אחת משלם לאיש כמעשהו, דזהו קאי אהמחשבה, דעדיין לא עשה מעשה, ולנסוף, היינו כשבא לידון אם המעשה בא לידי גמר, אז ולך ה' חסד.

ובזה אחי שפיר דבתשרי הקב"ה דן על פי מידת הדין, ובניסן הוא התגלות מדת החסד. על פי מה שכחו המוספות בר"ה [פ]. ב ד"ה כמאן דרבי אליעזר ורבי יהושע דפליגי [שם יא, א], אי בניסן או בתשרי נברא העולם. אלו ואלו דברי אלקים חיים, אלא בתשרי עלה במחשבה לבראות, ובניסן נברא בפועל, וא"ש.

והנה, סוף מעשה במחשבה תחילה, ועיין בערבי נחל פרשת בראשית [במאמר הראשון] הסבר הדבר על נכון. דכל פועל מעלה על מחשבתו תכלית הפעולה טרם מתחיל לפעול, והתכלית הזה אי אפשר להתקיים עד גמר הפעולה. והנה, תכלית בריאת העולם הוא בשביל תורה ובשביל ישראל. וזה בראשית, בשביל תורה וישראל שנקראו ראשית [ראה רש"י בראשית א, א ד"ה בראשית ברא]. נמצא, במחשבה הם תחילה, ובפועל הם בסוף. וכל זה במי שזכה שנתקיימה מחשבה זו, וזו, משא"כ מי שלא נתקיימה בו מחשבה זו, ואינו מודרך כ"כ, שעל כל פנים יבא לבחינת רצונו לעשות רצון, א"כ הוא באמת מאוחר לכל מעשה בראשית, ואחי שפיר מאמר אחר וקדם צרתני.

ובזה יובן ההמשך לפרשטינו, דהנה דרשו רז"ל [ברכות ס, א], אשה מזרעת תחילה, יולדת זכר, וידוע ההיפוך משתמע, והמפרשים², נחקשו דאיפכא מסתברא. ולפענ"ד הדבר פשוט, דהא נמי מי גרס

ב. ראה רבינו בח"י כאן.

אשה בשכל, מהשלימות, כי פעליו של ג, ומנדיקני י.

במדרש רבה דכתיב [מהלים ז]. ונראה לי ראשית ברא י"ד י"ט; רש"י זשבה לפניו שאין העולם יתפה למדת וס עשות ה' ד"ט על פי ב אלכסנדר גלוי וידוע מעכב שאור בעיני שיהיה שיין שאור שאי אפשר ל. ולפי זה זשבה, בזה דין, משא"כ העולם, דן

"ה [וי, ג] רבי זד, וכתיב כי הלים סג, יג,

זמתי ממורי יר על הפסוק

דהשטן נחגרה באיוב, לפי שהעלה עלולת
מספר כולם [ראה איוב א, ה], ולא העלה גם
שלמים, ליתן גם לדידה אחיזה. וכיו"צ מנינו
בפרשת שמיני במדרש [ויקרא ט, ו], ויאמר משה
אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך.
פירשו במדרש [מ"כ מילתא דמילואים ג] כ"א, צריך
אחה ליתן לחוך פיו של שטן - שלא יקטרג.

וזראה לי להסביר הענין, דהנה, במדרש
[ראה ספרא שמיני א], כתבו המפרשים
[רש"י ויקרא ט, ו] דאהרן נחירא מחמת חטא
העגל, אמר ליה משה רבינו, אדרבא, לכך
נצחרת, - כיון דכוונתו היתה לשמים, כדאמרו
במדרש רז"ל [פסחדרין ג, ב]. והנה, ממילא כיון
שזכה לזה ע"י אותו מעשה, וזה היה מעשהו
של השטן, א"כ השתא יא מזה זכות, ממילא
גם לו צריך שיחנו שחר מפרי מעלליו כ"ב.
והסברתי על פי משל, ואם לא יחנו לו, שמע
מיניה דלא יאות ליתן לו, א"כ ממה נפשך גם
לדידה לא יאחה מחמת אותו חטא.

והנה, כיוצא בזה בכל הקרבנות, כמבואר
בספרים הקדושים כ"ג גם לדידה
נחתין להנות. דהיינו, משום כיון דצדין
בחסובה, ונעשו לו זכויות [ראה יומא פ, ג],
ממילא גם לו מגיע שחר מזה. אבל איוב לא
הצין זה, משום הכי לא העלה כי אם עלולת,
דאיהו שחר דלא יתכן שמדוגות יעשו זכויות,
ממילא אין צריך ליתן לו חלק. ואף שחסובה
מאהבה מוכח מקרא, כדאיתא ציומא פרק
צחרא [פ, ג], הוי סבירא ליה דהיינו דוקא

כ"א. הובא ברמב"ן ויקרא ט, ז ד"ה וטעם דבר, וראה
ילק"ש ח"א רמז תקכ"א, וראה עוד בדברי רבינו ריש
פרשת עקב המאמר השלישי.
כ"ב. עיין בדברי רבינו בריש פרשת עקב, המאמר

כפעס ראשון, אבל אם חטא ושנה, תו לא
מהני חסובה. ולכן לא השיג שיגיע לו קטרוג
מזד זה, והתרעם על מדותיו של הקב"ה.

אבל באמת מוכח מפרשת תוריע דאפילו
כמה וכמה פעמים נמי הקב"ה חוזר
ומקבל שנים. וזה על דרך דכתיב [ישעיה ט, ח] ו
כמו הרה תקריב ללדת מחיל תזעק בחבליה כן
היינו מפניך. ופירש בספר נועם מגדים [ליקוטים
ישע"י ד"ה כמו הרה] צטוב טעם ודעת, דהנה,
היולדת מקרבת קרבן, משום דבשעת שזרעת
ויולדת קופלת ונשבעת שלא תזקק עוד לבעלה
[גמ' לא, ג], ואף שעשתה כן כמה פעמים, מכל
מקום חוזרת ומקרבת. והיינו דאמר הנביא,
כמו שהיא תקריב קרבן ללדת, היינו בשביל
הלידה, משום שמחיל תזעק בחבליה, שהיא
מחללת מה שזעקה ונשבעת בשעת חבלי לידה,
כמו כן היינו מפניך, דעושין חסובה וזועקין
ושז חוזרין וחוטאין ועושין חסובה. וממילא
מוכח מפרשה זו כהג"ל, דהקב"ה מקבל
בחסובה כמה וכמה פעמים.

ובזבח יותר ממה שפירשתי במקום אחר
בפסוק [ויקרא יב, ט] אחד לעולה ואחד
לחטאת, מה דפירש רש"י [סס] למקראה.
וממילא הצין שראוי ליתן גם לאידך שחר בעד
זה, ושפיר קיטרג, וממילא נתקררה דעתו
מלהתרעם על מדותיו של הקב"ה.

והנה, הא גופא טעמא בעי, היחכן זה
שימקבל האדם בחסובה אחר שחוטא
כמה וכמה פעמים. אבל כתבו המפרשים כ"ד,

הרביעי.

כ"ג. עיין זוה"ק ח"א פה, א; ח"ב רס"ט, א וראה מאור
ושמש פרשת פנחס, ד"ה וזהו.
כ"ד. עיין הקדמת דרך פקודך בשם המהר"ל בנצח

משום דע
שהחטא כ
באומות ה
ע"י הגר

ובזה נב
שנו

[פסחדרין ג, ב]

הטעם, ו

שעתיד ל

והנה אמר

כהלכתו, ו

מוחלין לו

לפי שאז

נתהפכו כ

לא היה פ

כל ימי חי

שכתבו הו

ימיו כו ו

הימים ש

הגדול ד

לעניינו,

ואם היה

השבת הי

והנה, כ

[

שפירשו

ולכאורה,

הם נלטו

רצה [ויק

ישראל פר

וראה עוד

את ריח

חולים, - לאומות שמכונתם רעה, לא יועיל ולא יזיק להם אותן המאכלות, משא"כ ישראל שהם בעצמם טוב. והנה, זה בעצמו הוא טעם על שהקב"ה מקבל בתשובה אפילו אחר כמה וכמה פעמים, כדמוכח מפרשתינו, ומשום הכי סמכינן פרשת תזריע לפרשת המאכלות אסורות, וא"ש.

ובזה דברי המדרש ופירושו רש"י נכונים. דקשיא ליה לרבי שמלאי דהוי ליה לפרש תורת האיש קודם תורת האשה, דהא האדם נברא בתחילה. אבל למה שפירשתי אחי שפיר, כיון דהא דסמכה ענין לו הוא להורות תשובה, דהשי"ת מקבל בתשובה, כדמוכח מפרשתינו. והוא מטעם זה בעצמו למה נאסרו המאכלות לישראל ולא לאומות, א"כ אחי שפיר דסמיך פרשת תזריע. והיינו דאמר, כשם שיצירתו אחר בהמה חיה ועוף, כך תורתו מפרשת. דהא יצירתו משום הכי היתה בקוף כל המעשים, כדי ליכנס למנוה מיד, כדי שישוב בתשובה. א"כ שפיר הולך לקמוך פרשה זו לפרשה של מעלה, שמדברת מתכונת בהמה חיה ועוף, כדכתיב ונטמחם בם. וזה לא נאסר כי אם לישראל, מחמת ענש הטוב שלהם, והיינו טעמא נמי דתשובה מהני, וא"ש ודו"ק. L

ה) אשה כי תזריע וילדה זכר וגו' [יג, ב]. במדרש רבה [ויקרא רבה יד, א], הדא היא דכתיב [מהליס קלט, ה] אחור וקדם לרמני ומשת עלי כפכה, עיי"ש. נראה לפרש בס"ד, הנה רבי אליעזר ורבי יהושע פליגי [ר"ה יא, א],

המתחיל ואלה המשפטים, השישי, ועוד. כד. עיין כתב סופר פרשת האזינו, ד"ה שימו לבבכם. כו. כן הוא גירסת הב"ח שם.

משום דענש ישראל עם קדשו טוב ויפה, אלא שהחטא הוא על ידי מקריים חיצוניים. משא"כ באומות העולם הוא להיפוך, הטוב הוא רק ע"י הגרמה מדברים החיצוניים וסביבות שונות, והרע הוא בעצם.

ובזה נבא בס"ד אל המכוון, דהנה הטעם שנברא אדם בערב שבת אמרו רז"ל [מנהדרין לח, א] כדי שיכנס למנוה מיד. ונראה לי הטעם, משום שגלוי וידוע לפניו ית"ש, שעמיד לחטוא, ורצונו ית"ש שישוב בתשובה. והנה אמרו רז"ל [שבת קי"ח, ב], כל המשמר שבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש, מוחלין לו. וי"ל בזה נמי טעם לשבת הגדול, לפי שאז משכו ידיהם מעבודה זרה, וממילא נתהפכו כל עבירות שלהם לזכויות. וכלא שבת לא היה נמחל להם חטא עבודה זרה, וממילא כל ימי חייהם נכללו ביום שבת הזה. על דרך שכתבו המפרשים ב"ד, גדולה תשובה שמארכת ימיו כ"ו ושנותיו של אדם [יומא פ"ג, ב], היינו הימים שכבר חי. ואחי שפיר דקרוי שבת הגדול דייקא, שכולל כל ימיהם. נחזור לעניינינו, דביום השבת זכה לעשות תשובה, ואם היה נברא ביום ראשון, א"כ עד יום השבת היה עומד בלא תשובה, וא"ש בס"ד.

והנה, טעם שנאסרו בהמות טמאות, משום [ויקרא יא, מנ] ונטמחם בם, כמו שפירשו [ראה יומא לט, א] לשון ונטמטם. ולכאורה, הוי ליה לאסור לכל האומות, דגם הם נטונו במצוות שכליות. אבל מצואר במדרש רבה [ויקרא יג, ב], משל לרופא שנכנס לבקר שני

ישראל פרק יג; בני יששכר חשרי מאמר ב אות ה. וראה עוד בדברי רבינו בפרשת נח על הפסוק וירח ה' את ריח הניחוח; ריש פרשת משפטים במאמר

זנה, תו לא ע לו קטרוג על הקב"ה.

ריע דאפילו הקב"ה חוזר [ישעיה כו, יז] ק בחבליה כן גדים [ליקוטיו] דעת, דהנה, ועת שכורעת ועוד לבעלה פעמים, מכל אמר הנביא, היינו בשביל ובליה, שהיא ז חבלי לידה, וזכה חוועקין ובה. וממילא קב"ה מקבל זים.

במקום אחר לעולה ואחד [ע] למקראה. דך שבר בעד קררה דעמו הקב"ה.

היתכן זה אחר שחוטא המפרשים ב"ד,

א וראה מאור

המהר"ל בנצח